EUROOPA KOMISJON
KLIIMAMEETMETE
PEADIREKTORAAT
Direktoraat B – Süsinikuturud ja keskkonnahoidlik liikuvus

Suunised ELi HKSi direktiivi I lisa tõlgendamise kohta (v.a lennundus- ja merendustegevus)

Uuendus kehtib alates 2024. aastast

ELi HKSi juheddokument nr 0,
Uuendatud versioon, 4. detsember 2024
(sh 12. oktoobril 2026 tehtud parandused)

See dokument on osa dokumentide seeriast, mille komisjoni talitused on välja andnud ELi HKSi (Euroopa Liidu heitkogusega kauplemise süsteemi) rakendamise toetamiseks.

Juhend kajastab komisjoni talituste seisukohti avaldamise ajal. See ei ole õiguslikult siduv.

Kõik ELi HKSiga seotud juhenddokumendid saab alla laadida komisjoni veebisaidilt aadressil: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_en

Versiooni ajalugu

Kuupäev	Versiooni olek	Märkused
18. märts 2010	Avaldatud	Kliimamuutuste komitee poolt heaks kiidetud. Kohaldatav alates 2013. aastast (ELi HKSi kolmas kauplemisperiood)
19. detsember 2023	Uuesti avaldatud	Uuendatud peale ELi HKSi direktiivi läbivaatamist direktiiviga (EL) 2023/959 (osana paketist „Fit for 55”) Kohaldatav alates 2024
4. detsember 2024	Uuesti avaldatud	Kohtuasja C-166/23, Naturvårdsverket V Nouryon Functional Chemicals AB rakendamise uuendus ([1])
12. oktoober 2026	Parandatud	Parandus jaotises 7.2

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62023CJ0166

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS 5

1.1 Käesoleva suunise staatus 5

1.2 Käesoleva juhendi kohaldamisala 6

1.3 Mis on juhendis uut? 7

2. KÄITIS 8

2.1 Üldised aspektid 8

2.2 Seos muude tegevusalade liigitusega 10

2.3 Erinevad küsimused 10

2.3.1 Mis on „paikne“? 10

2.3.2 Käitise süsteemipiirid ja sellega seotud tegevuste käsitlemine 11

2.3.4 Kas käitisest peab eralduma kasvuhoonegaase? 13

2.3.5 Mis on heide? 13

3. I LISA TEGEVUSTE MÄÄRATLUS 14

3.1 Põletustegevus 14

3.2 Põletamine vs spetsiifilisemad tegevused 15

3.2.1 I lisa punkt 4 15

3.2.2 Spetsiifilised tegevused, mille võimsuse künnis väljendatuna summaarse nimisoojusvõimsusena ületab 20 MW 17

3.3 Alates 2024. aastast kohaldatavad tegevuste määratlused 18

3.4 Erinevad tõlgendamisprobleemid 20

3.4.1 Mis on „nimisoojusvõimsus?“ 20

3.4.2 Metallide „tootmise või töötlemise“ tõlgendamine 21

3.4.3 Jäätmepõletus ja koospõletamine 21

3.4.4 Seotud tegevused I lisa punkti 5 alusel 23

3.4.5 Üksused, mis kasutavad ainult biomassi 23

3.5 Võimalused käitistele, mis langevad alla 20 MW künnise 24

4. SUMMEERIMISREEGEL 25

4.1 Võimsus 25

4.2 Agregeerimisklausel 25

4.3 Reserv- ja varuüksused ning paralleelsed võimsused 26

4.4 Mõiste „üksus“ 27

4.5 Samm-sammuline lähenemisviis (kuni 2025. aasta lõpuni) 27

4.5.1 ELi HKSi kohaldamisalasse kuuluvate käitiste määratlemine 28

4.5.2 ELi HKSi kohaldamisalasse kuuluvate käitiste kindlaksmääramine, mis võiksid olla artikli 27 kohaselt välistatud kui „väikesed käitised“ 29

4.5.3 Käitiste või üksuste kindlaksmääramine, mille võib artikli 27a kohaselt välja arvata 30

4.5.4 Näited 30
5. UUED TEGEVUSED 32
5.1 Mis on „pakendamata orgaanilised põhikemikaalid“? 32
5.2 Glüoksaal ja glüoksüülhape 33
5.3 Lämmastikhape, adipiinhape, glüoksaal ja glüoksaalhape 33
5.4 Esmase ja teisese alumiiniumi tootmine 33
5.5 Haigla määratlus 34
5.6 Suitsugaaside väävlitustamine 34
6. OLMEJÄÄTMETE PÕLETAMINE – KEHTIB ALATES 2024 AASTAST 35
6.1 Mis on olmejäätmete põletamisega tegelevad käitised? 36
6.2 MWIga seotud tegevused ja agregeerimisklausel 39
6.3 Üksused, mis on ette nähtud ohtlike või olmejäätmete põletamiseks 40
6.4 Kuidas rakendada kaasamist ainult MRV jaoks 41
7. ALATES 2026. AASTAST KEHTIVAD MUUDATUSED 42
7.1 Biomassi kriteerium alates 2026. aastast 42
7.1.1 Olemasolevate käitiste biomassi kriteeriumi hindamine 43
7.1.2 ELi HKSi varem kaasamata käitiste hindamine 45
7.2 Uus samm-sammuline lähenemisviis põletusseadme agregeerimiseks 47
7.2.1 ELi HKSi kohaldamisalasse kuuluvate käitiste määratlemine 47
7.2.2 ELi HKSi kohaldamisalasse kuuluvate käitiste kindlaksmääramine, mis võiksid olla artikli 27 kohaselt välistatud kui „väikesed käitised“ 48
7.2.3 Käitiste või üksuste kindlaksmääramine, mille võib artikli 27a kohaselt välja arvata 49
8. LISA 50
8.1 Sõnastik 50
8.2 ELi HKSi muudetud direktiivi I lisa (välja arvatud merendus- ja lennundustegevus) 51

1. SISSEJUHATUS

1.1 Käesoleva suunise staatus

Areng

Käesoleva juhenddokumendi koostasid konsultandid tihedas koostöös liikmesriikide ekspertide ja Euroopa Komisjoniga. Selles on arvesse võetud seire, aruandluse, tõendamise ja akrediteerimise tehnilise töörühma (TWG MRVA) ja kliimamuutuste eksperdirühma (CCEG) üldiste ja tasuta ühikute eraldamise koosseisudes toimunud arutelusid, samuti liikmesriikide sidusrühmadelt ja ekspertidelt saadud kirjalikke kommentaare. TWG MRVA liikmed kiitsid selle heaks 15. detsembril 2023 toimunud koosolekul.

Oleku uuendus 2023

Juhend kajastab ELi HKSi direktiivi[2] staatust pärast 2023. aasta läbivaatamist, mis jõustus 5. juunil 2023[3]. Enamik muudatusi rakendub alates 1. jaanuarist 2024. Elektritootja mõiste väljajätmisega seotud sätted ja biomassi käitiste välistamise kriteeriumi muudatused rakenduvad 1. jaanuarist 2026[4]. Neid tuleb arvesse võtta riiklike rakendusmeetmete (NIMs)[5] teatises 2024. aastal, mis kehtib ajavahemikul 2026–2030.

Dokumendi struktuur

Seetõttu on käesolev dokument struktureeritud järgmiselt:

- Peatükid 2–5 hõlmavad praegust olukorda ja jäävad kehtima, välja arvatud biomassi eeskirjad (jaotised 3.4.5 ja 4.5), mis kehtivad kuni 2025. aasta lõpuni.
- 6. peatükk käsitleb olmejäätmete põletamisega tegelevate käitiste seire, aruandluse ja tõendamise (MRV) kohustust alates 1. jaanuarist 2024.
- 7. peatükis antakse juhised biomassi käitiste väljaarvamise reeglite kohta ja „otsustuspuu" 2024. aasta NIMside loendi koostamiseks, mida kohaldatakse käitistele ajavahemikul 2026–2030.

Komisjoni varasemad juhenddokumendid, mis käsitlevad käitiste ELi HKSi ulatust, ei ole enam kohaldatavad.

Juhend kajastab komisjoni talituste seisukohti avaldamise ajal. See ei ole õiguslikult siduv. Ainult Euroopa Kohus saab teha lõplikke otsuseid ELi HKSi direktiivi tõlgendamise kohta.

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/87/EÜ, 13. oktoober 2003, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ.
[3] St sealhulgas viimased uuendused: direktiiv (EL) 2023/958 (lennunduse jaoks), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32023L0958 ja direktiiv (EL) 2023/959, http://data.europa.eu/eli/dir/2023/959/oj. Direktiivi konsolideeritud versioon on saadaval aadressil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02003L0087-20240301
[4] Direktiivi (EL) 2023/959 artikkel 4
[5] Artikli 11 lõikes 1 nõutakse, et liikmesriigid teavitaksid komisjoni riiklikest rakendusmeetmetest, sealhulgas käitiste loendist ja tasuta ühikute kogustest järgmiseks eraldamisperioodiks. Selle teatise esitamise tähtaeg ajavahemikuks 2026–2030 on 30. september 2024.

1.2 Käesoleva juhendi kohaldamisala

Lubade andmine ei muutu

Käesolevas juhenddokumendis ei käsitleta üksikasjalikult menetlusi, mida liikmesriigid kohaldavad kauplemissüsteemi lubade väljastamisel. On teada, et kauplemissüsteemi lubades sätestatud käitise süsteemipiiride kehtestamise lähenemisviis on liikmesriigiti erinev. Seetõttu ei ole antud täiendavaid suuniseid „käitaja“ ja „tegevuskoha“ määratluste kohta. Mõnes liikmesriigis saavad tööstusettevõtted (nt keemiatööstuses) ühe üldise kauplemissüsteemi loa kogu tegevuskoha kohta ja neid peetakse seega üheks käitiseks, samas kui teistes liikmesriikides võib sama tegevuskoht saada eraldi kauplemissüsteemi load ja seega peetakse seda rohkem kui üheks käitiseks.

Näiteks tööstuslikud koostootmisjaamad tegutsevad ühes liikmesriigis eraldi kauplemissüsteemi loaga, samas kui teistes liikmesriikides tegutsevad nad integreeritud kauplemissüsteemi loa alusel koos tööstuskäitisega, millele koostootmisjaam soojust tarnib. Nende erinevate lähenemisviiside tõttu ei ole loamenetluste täielikku ühtlustamist liikmesriikide vahel oodata ning seetõttu ei kuulu see käesoleva suunise reguleerimisalasse.

Ainult paiksed käitised

Käesolev suunis käsitleb ainult ELi HKSi kohaldamisala seoses paiksete käitistega. Lennutegevuse kohaldamisalaga seotud suuniste saamiseks vaadake komisjoni otsust 2009/450/EÜ[6] ja MRRi juhenddokumenti nr 2 („Üldised juhised õhusõiduki käitajatele”)[7]. Lisaks ei kuulu käesoleva dokumendi kohaldamisalasse meretransporditegevus ja direktiivi III lisaga hõlmatud tegevused (st hoonete, maanteetranspordi ja muude sektorite heitkogusega kauplemise süsteem (HKS2)).

ELi HKSi direktiiv

Märkus: Kõik viited käesolevas dokumendis artiklitele või lisadele viitavad ELi HKSi direktiivile, välja arvatud juhul, kui muud õigusaktid on selgesõnaliselt sätestatud.

Vt koondteksti: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02003L0087-20240301

Käesoleva suunise tähenduses viitab ELi HKS paiksete käitiste kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemile (st ELi HKSi direktiivi III peatükiga hõlmatud käitised).

[6] Komisjoni otsus, 8. juuni 2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ I lisas loetletud lennundustegevuse üksikasjaliku tõlgendamise kohta.
[7] https://climate.ec.europa.eu/system/files/2023-05/gd2_guidance_aircraft_en.pdf

1.3 Mis on juhendis uut?

Seda juhendit ajakohastati 2023. aastal, et võtta arvesse ELi HKSi direktiivi muutmist direktiiviga (EL) 2023/959 ja muid küsimusi (nt õigusaktide viidete ajakohastamine). Dokumendi struktuur on võimaluste piires säilinud. Konkreetsete uute elementide esiletõstmiseks on lisatud uusi peatükke või punkte järgmiselt:

- Alates 1. jaanuarist 2024 kohaldatakse mõningaid uusi I lisas esitatud tegevusalade määratlusi. Need on pandud uude jaotisesse 3.3.
- Alates 1. jaanuarist 2024 on ELi HKSi kaasatud olmejäätmete põletamisega tegelevad käitised, kuid ainult seire, aruandluse ja tõendamise eesmärgil, ilma kohustuseta tagastada aru antud heitkoguse eest lubatud heitkoguse ühikuid. Juhised asjaomaste käitiste tuvastamiseks on esitatud 6. peatükis.
- Alates 2026. aastast muudetakse oluliselt eeskirju, mis käsitlevad valdavalt biomassi kasutavate käitiste ELi HKSist väljaarvamist, kehtestades madalama künnise (95% „eranditult" kasutamise asemel) ja nõudes, et biomass vastaks säästlikkuse ja kasvuhoonegaaside heite vähendamise kriteeriumidele, mis on sätestatud RED II-s (taastuvenergia direktiivis). Selle uue lähenemisviisi rakendamise juhised on esitatud jaotises 7.1.
- Jaotises 4.5 esitatud samm-sammuline lähenemine „agregeerimisklausli" rakendamiseks kehtib kuni 2025. aasta detsembri lõpuni. Selle „otsustuspuu" uus versioon on esitatud jaotises 7.2, et seda saaks rakendada alates 2026. aastast.
- ELi HKSi direktiivi I lisa uus versioon on lisatud käesolevale dokumendile.

2. KÄITIS

2.1 Üldised aspektid

ELi HKSi direktiivis viidatakse mitmel korral „käitistele“. Mõiste „käitis“ on artikli 3 punktis e määratletud järgmiselt:

Käitise määratlus

> *„käitis” – paikne tehniline üksus, kus tegeldakse ühe või mitme I lisas loetletud tegevusega ja muu tegevusega, mis on tehniliselt otseselt seotud kõnealuses tegevuskohas teostatava tegevusega, mis võivad mõjutada heitmete koguseid ja saastust;*

Liikmesriigid tagavad, et ükski käitis ei teosta I lisas loetletud tegevusi, välja arvatud juhul, kui selle käitajal on kauplemissüsteemi luba (artikkel 4)[8] või kui käitis on artikli 27 või 27a lõike 1[9] kohaselt ELi HKSist välja arvatud.

Kauplemissüsteemi loa ja seirekava seos

Kauplemissüsteemi luba peab sisaldama käitise tegevusalade ja heite kirjeldust ning ka seirekava. Muudetud ELi HKSi direktiivi I lisa muudatuste tõttu võivad olla vajalikud muudatused olemasolevates lubades sätestatud käitise süsteemipiirides või uued kauplemissüsteemi load. Sellest tulenevalt tuleb vajaduse korral teha muudatusi seirekavas või koostada uued seirekavad ja esitada need kinnitamiseks pädevale asutusele.

Et vältida seda, et kauplemissüsteemi luba tuleb seirekava muutuste tõttu liiga sageli muuta, võivad liikmesriigid lubada käitajatel muuta seirekava ilma luba muutmata (artikli 6 lõike 2 punkt c). Lisaks on seire- ja aruandlusmääruse (MRR[10]) artiklites 15 ja 16 sätestatud seirekavade ajakohastamise eeskirjad (vt ka MRR JD1[11] jaotis 5.6).

Laiade käitise süsteemipiiride eelis

Kui üks ja sama käitaja käitab samas kohas mitut käitist, võib nende käitiste kohta anda ühe kauplemissüsteemi loa (artikli 6 lõige 1). Tuleb märkida, et kogu ühendust hõlmavate, artikli 10a kohaste ühtlustatud lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise määruse kohaldamisel võib olla mitmeid eeliseid, kui käitiste süsteemipiirid määratletakse võimalikult laialt. Eriti juhul, kui samas tegevuskohas on mitu käitist, mis edastavad soojust üksteisele, muutub kogu ühendust hõlmavate eeskirjade kohaldamine lihtsamaks, kui on olemas ühine kauplemissüsteemi luba.

---

[8] Olmejäätmete põletamisega tegelevatele käitistele, mis on alates 2024. aastast kaasatud üksnes MRV eesmärgil, ei ole liikmesriikidel kohustust luba väljastada. Üksikasju vt jaotis 6.4.

[9] ELi HKSist artikli 27 ja 27a lõike 1 kohaselt välja arvatud väikeste käitiste puhul ning tagamaks, et artikli 14 kohast seire- ja aruandluskorda kohaldatakse ka nende käitiste suhtes, võib liikmesriik nõuda, et väikestel käitistel oleks kauplemissüsteemi luba ka siis, kui nad on ELi HKSist välja arvatud.

[10] Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2018/2066, 19. detsember 2018, kasvuhoonegaaside heitkoguse seire ja aruandluse kohta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ ning millega muudetakse komisjoni määrust (EL) nr 601/2012, konsolideeritud versioon: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02018R2066-20250527

[11] MRRi juhenddokument nr 1 („Käitiste üldjuhend“), https://climate.ec.europa.eu/system/files/2023-03/gd1_guidance_installations_en.pdf

Seotud tegevus

Pädev asutus otsustab, kas „seotud tegevus" arvatakse käitise süsteemipiiride hulka. Põletusseadmete jaoks on ELi HKSi I lisas (vt jaotis 2.3.2) selleks eraldi klausel.

Lisaks on „käitise" määratluses (vt eespool) antud kriteeriumid otseselt seotud tegevuste määratlemiseks järgnevad:

- Otseselt seotud tegevusel on tehniline seos I lisas loetletud tegevustega; ja
- See võib mõjutada käitise (KHG) heitkogust.

Kui kasvuhoonegaaside heitkogust mõjutada ei saa või tehniline ühendus puudub, ei tohiks sellega seotud tegevust loale/seirekavasse lisada. Kui kasvuhoonegaaside heitkogust võib esineda, nõuab „tehnilise ühenduse" olemasolu kriteerium täiendavaid kaalutlusi, näiteks:

- Kas sellega seotud tegevus on tootmisprotsessi vajalik osa, mis on muul juhul hõlmatud I lisa tegevusega? Kui tootmine ei ole ilma seotud tegevuseta võimalik (nt kui tegemist on vajalike sisenditega (surveõhk) varustamine või kui toode ei ole ilma sellega seotud tegevuseta müüdav (nt toodete pakendamine), on see kinnitus, et seotud tegevus on osa käitisest.
- Tehnilised ühendused hõlmavad, kuid mitte ainult, igasuguseid (paikseid) konveiereid ja torustikke materjalide ning kaupade, kütuste, soojuskandjate jms transportimiseks tehniliste üksuste vahel. Tehnilisteks ühendusteks võib lugeda ka elektrienergia ja informatsiooni transpordikaableid, kui nende katkemine tooks kaasa tootmisprotsessi vajaliku seiskumise.

Üks käitis, üks käitaja

Ühel käitisel võib olla ainult üks käitaja. Käitise osaks olemiseks on seega nõue, et seotud tegevus oleks sama käitaja kontrolli[12] all. Kui on kaks erinevat käitajat, tuleb iga käitaja käitatavad osad määratleda eraldi käitistena. Ainuüksi käitise või käitises oleva üksuse omandiõigus ei ole määrav kriteerium. Sellega seoses tuleks sama kauplemissüsteemi loaga hõlmata erineva omandiga üksused, mis on tehniliselt ühendatud ja mida tegelikult juhib üks käitaja, kellel on nende üksuste tehnilise toimimise üle otsustav majanduslik võim.

Kõiki siin nimetatud otseselt seotud tegevusi tuleb arvesse võtta I lisa punktide 3 ja 5 kohaldamisel (vt jaotis 4.2 ja järkjärguline lähenemine jaotistes 3.4.3 ja 3.4.4).

[12] ELi HKSi direktiivi artikli 3 punktis f on määratletud: „käitaja" – isik, kes käitab või juhib käitist või, kui see on ette nähtud siseriiklike õigusaktidega, kellele on delegeeritud otsustav majanduslik võim käitise tehnilise toimimise üle.

2.2 Seos muude tegevusalade liigitusega

Tegevusala ei ole sektori klassifikatsioon

ELi HKSi kohaldamisala kindlaksmääramisel (ja hõlmatud käitiste täieliku loetelu koostamisel) on ainsaks asjakohaseks kriteeriumiks ELi HKSi I lisas loetletud tegevusalad.

Siiski võib olla kasulik konsulteerida teiste käitiste nimekirjadega, mis põhinevad muudel klassifikaatoritel, nagu NACE või tööstusheite direktiivi (*Industrial Emissions Directive* ehk IED*)* I lisa, kuid mõningate piirangutega.

Kuigi NACE koodi kasutatakse nende sektorite või allsektorite kindlaksmääramiseks, kus on märkimisväärne süsinikdioksiidiheite ülekandumise oht, võib NACE anda ainult esimese ligikaudse hinnangu, kust leida ELi HKSi käitisi. Enamik ELi HKSiga hõlmatud käitisi kuulub NACE B (kaevandamine ja karjäärid), C (töötlev tööstus) ja D (elektri-, gaasi-, auru- ja õhuvarustus) kategooriatesse[13]. Tegevusala „kütuste põletamine“ võib siiski esineda kõikides NACE kategooriates, mitte ainult tööstuslikes kategooriates. Sellised mittetööstuslikud käitised on näiteks põletusseadmed kasvuhoonetes, haiglates, ülikoolides ja büroohoonetes, maagaasi ülekandevõrkude võimendusjaamad jne. Seega ei ole „tööstusliku tegevuse“ teostamine määravaks teguriks, kui otsustatakse, kas käitis kuulub ELi HKSi kohaldamisalasse.

Kohaldamisala on IEDst erinev

Mitmed ELi HKSi direktiivi I lisa tegevused ei ole identsed IED direktiivi I lisa tegevustega[14]. Mitmel juhul võivad ELi HKSiga seotud käitise süsteemipiirid erineda IEDga seotud käitise süsteemipiiridest (nt seoses reoveepuhastitega, kohapealsete prügilatega jne). Samuti on ELi HKSi ja IED agregeerimisklauslid erinevad põletuskäitiste puhul (vt 4. peatükk). Kuigi IED käitised võivad anda hea esimese hinnangu, tuleb iga käitist ELi HKSi lisamise osas hinnata eraldi.

2.3 Erinevad küsimused

2.3.1 Mis on „paikne“?

Paikne, kuid mitte püsiv/alaline

Iga tehniline üksus, mis on ühendatud käitise külge ja täidab oma eesmärki, mis tavaliselt eeldab, et seade on töö ajal paigal, loetakse käitise osaks. Näiteks mõned käitiste liigid on paiksed ainult paar kuud, nagu LNG terminalid[15] ja asfalditehased, seejärel viiakse need teise kohta. Kuid käitamise ajal on nad siiski paiksed. Kauplemissüsteemi luba peaks selgelt määratlema sellised üksused kui käitise osa. Lisaks sellele võib avarii- ja varugeneraatoreid paigaldada teisaldatavatesse konteineritesse, kuid neid ei saa ohutuse tagamiseks käitisest eemaldada. Ka selliseid üksusi peetakse „paikseteks“.

[13] NACE rev. 2 kohaselt, https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5902521/KS-RA-07-015-EN.PDF

[14] Pakendamata orgaanilised põhikemikaalid, keraamika jne.

[15] Märkus: kui laevale on paigaldatud LNG terminal või muud avamererajatised, näiteks naftapuurtornid, siis meretranspordi puhul kaetakse liikuva laeva mootorite heitkogus ELi HKSiga. Kui aga laeva mootorit kasutatakse paikses režiimis (nt elektri või soojuse tootmiseks), tuleb selle heitkogus lisada paikseks olekuks nõutavale kauplemissüsteemi loale.

Mootorite, turbiinide ja samaväärsete toodete katsestendid loetakse paikseteks. Kuigi testitavad tooted eemaldatakse pärast katset, on tootmisseadmed, nagu kütuse etteandmis- ja heitgaasitoru, paiksed[16] seadmed ning neid peetakse käitise lahutamatuks osaks.

Liikurmasinad

„Paikne“ määratlus ei hõlma mobiilseid masinaid ja sõidukeid (veoautod, kahveltõstukid, ametiautod, buldooserid jne), mis on liikuvad oma ülesannete täitmise ajal. Nende kütusekulu ja heitkogus kaasatakse aga HKS2te, kui neid kasutatakse ELi HKSi direktiivi III lisas loetletud tegevusteks või tegevusteks, mille liikmesriik on hõlmanud vastavalt direktiivi[17] artiklile 30j.

Tuleb märkida, et ELi HKSi direktiivi III peatükki „Paiksed käitised” kohaldatakse kõigi I lisas loetletud tegevuste suhtes, välja arvatud lennundus ja meretransport. See hõlmab tegevust „Kasvuhoonegaaside transportimine geoloogiliseks säilitamiseks direktiivi 2009/31/EÜ kohaselt lubatud säilitamiskohta, välja arvatud heitkogus, mis on hõlmatud käesoleva direktiivi kohase muu tegevusalaga”, kuigi see võib hõlmata tarneahela mitte paikseid elemente. Muu tegevusega hõlmatud heitkoguse väljajätmine tähendab, et meretranspordis ja maanteetranspordis (nt veoautod) kütuste põletamisel tekkiv heitkogus kaetakse vastavalt merenduse ja HKS2ga seotud tegevustega. Enne HKS2 algust peaks maanteetranspordi heitkogus olema kaetud olemasoleva ELi HKSiga (eeskirjad on väljatöötamisel).

2.3.2 Käitise süsteemipiirid ja sellega seotud tegevuste käsitlemine

Kasutage kõige laiemaid käitise süsteemipiire

Käitise süsteemipiirid tuleks kehtestada võimalikult laialt. Seda toetab I lisa punkt 5:

> *„Kui käitises leitakse olevat ületatud käesolevas lisas nimetatud tegevuse võimsuse künnisväärtus, võetakse kauplemissüsteemi loas arvesse kõik üksused, kus põletatakse kütuseid, välja arvatud üksused, mis on ette nähtud ohtlike või olmejäätmete põletamiseks.“*

See näitab ka, et käitise määratluses nimetatud „otseselt seotud tegevused“ on peamiselt põletusseadmed. Muud tegevused, mis ei tekita kasvuhoonegaaside heitkoguseid, kuid võivad olla olulised IED seisukohast, kuna nad tekitavad muid saasteaineid, on HKSi raames sageli ebaolulised.

Väikesed seadmed, nagu näiteks tegevuskoha juurde kuuluvate büroohoonete kütteseadmed, tuleks lugeda käitise osaks ja need tuleks lisada kauplemissüsteemi lubadele.

Seoses lausega „muu kui ohtlike või olmejäätmete põletusüksused” vt jaotisi 3.4.3 ja 3.4.4 ning 6. peatükki.

[16] Pange tähele, et selliseid katsestende võib pidada „üksusteks“ (vt jaotis 4.4), kui neid saab eraldi kasutada ja need võivad kuuluda punktis 3 sätestatud 3 MW *de-minimis* (väheolulise) reegli alla.
[17] HKS2 jaoks avaldatakse eraldi juhenddokument.

2.3.3 Testimine ja teadusuuringud

I lisa punktis 1 on sätestatud:

> *„Käesolev direktiiv ei hõlma käitisi ega nende osi, mida kasutatakse uute toodete ja protsesside uurimiseks, arendamiseks ja katsetamiseks.“*

Teadusuuringud

Puhtalt teadusuuringutega seotud toiminguid (nagu katse- või isegi väiketehased) saab tavaliselt kindlaks teha nende keskkonnalubade või muud liiki kirjalike arvamuste alusel, mille on andnud pädev asutus (niivõrd, kuivõrd seda nõuavad siseriiklikud õigusaktid). Kaupade tootmine (isegi kui need on müüdavad) ei ole sellise käitise või tehnilise üksuse peamine eesmärk. Selliseid käitisi või käitiste osi ei tohiks arvesse võtta käitise võimsuse arvutamisel, kui otsustatakse selle lisamine ELi HKSi.

„Uute toodete ja protsesside katsetamine“ toimub sageli piiratud aja jooksul (mõned tunnid kuni mitu päeva) olemasolevates, kaubandusliku mastaabiga käitistes. See hõlmab näiteks optimeerimiskatseid, uute toorainete katsetamist või uute toote kvaliteediklasside tootmist. Selliseid juhuslikke katseid tuleb käsitada tavapärase tööstustegevuse tavapärase tegevusena ja seetõttu ei saa neid käsitada kogu käitise ELi HKSist väljajätmise põhjusena ega ka käitise võimsuse (nimisoojusvõimsuse või tootmisvõimsuse) arvutamisel.

Kasutuselevõtt

Teist tüüpi katse on uute käitiste kasutuselevõtueelne või käivitamise periood või pärast olulisi tehnilisi muudatusi olemasolevates käitistes. Sellised kasutuselevõtueelsed või käivitamistoimingud on käitiste käitamise lahutamatu osa ja peavad seetõttu olema täielikult hõlmatud kauplemissüsteemi loa ning seirekavaga. Kuid täpne seire võib mõnel juhul olla keeruline, kuni käitise ehitamine ei ole veel lõpule viidud. MRR nõuab[18] kõigi heitkoguste, sealhulgas ebatüüpiliste olukordade (nt käivitamise ajal) seire täielikkust. See hõlmab ka kasutuselevõtu etappi[19]. Mis puudutab lubade andmist üldiselt (vt jaotis 1.2), siis see on jäetud riikliku lubade andmise tava ja pädeva asutuse otsustada, kas see võib olla vastuvõetav, kui kauplemissüsteemi luba sisaldab lihtsustatud seirekava (tuleks kohaldada madalama määramistasandi lähenemisviise või varuseiremeetodit) kuni täieliku korrapärase tegevuse alguseni. Loomulikult tuleks tagada, et madalama määramistasandi lähenemisviisid ei tooks kaasa heitkoguse alahindamist.

[18] MRRi artikli 20 lõike 1 viimane lõik: „Käitaja võtab ka arvesse aruandeperioodil tavapärase töö käigus ja erakorraliste sündmuste, sealhulgas käivitamise, seiskamise ja hädaolukordade tagajärjel tekkivaid heitkoguseid, v.a transpordi eesmärgil kasutatavate liikurmasinate heitkoguseid“.

[19] Euroopa Kohus (kohtuasi C 457/15), Vattenfall Europe Generation AG vs Bundesrepublik Deutschland: kohtuotsuses leitakse, et muude ebatavaliste sündmuste käigus tekkinud heitkogust, näiteks need, mis tekkisid käitise katseperioodil enne tavapärase käitamise algust, tuleb arvesse võtta ka heitkoguse seire ja aruandluse puhul.

2.3.4 Kas käitisest peab eralduma kasvuhoonegaase?

Uus: võimalikud nullheitega käitised

Artikli 2 lõike 1 esimeses lauses kirjeldatakse ELi HKSi direktiivi kohaldamisala järgmiselt: „Käesolevat direktiivi kohaldatakse I ja III lisas loetletud tegevusalade ning II lisas loetletud kasvuhoonegaaside suhtes”[20]. See selgitab, et ELi HKSi kaasamise kriteeriumiks on käitises läbiviidud tegevus (ja selle künnise täitmine, kui see on kohaldatav), mitte see, kas käitis eraldab tegelikult direktiiviga hõlmatud kasvuhoonegaase. Sellega seoses pöörake tähelepanu jaotisele 3.5, mis käsitleb käitiste võimalust jääda ELi HKSi, kui nende võimsus langeb alla 20 MWth künnise ja jaotisele 3.3 ELi HKSi direktiivi I lisa ajakohastatud tegevuste määratluste kohta.

2.3.5 Mis on heide?

ELi HKSi direktiivi 2023. aasta muudatusega ajakohastati artikli 3 punktis b esitatud heitkoguse määratlust järgmiselt: *„Heide – käitise allikatest pärinevate kasvuhoonegaaside heide ~~atmosfääri~~ või I lisas loetletud lennutegevusi sooritava õhusõiduki või I lisas loetletud meretransporditegevusi sooritavate laevade selliste gaaside heide, mis on nimetatud tegevuse osas täpsustatud, või III lisas osutatud tegevusalale vastav kasvuhoonegaaside heide”;*

Mõiste „atmosfääri” väljajätmine määratlusest ei mõjuta käitise süsteemipiire ega seda, kas käitis tuleks kaasata ELi HKSi. Siiski sillutab see teed CO_2 ülekandmise ning süsiniku kogumise ja kasutamise (CCU) tegevuste järjekindlale käsitlemisele (ELi HKSi direktiivi artikli 12 lõige 3b).

[20] Kooskõlas ELi HKSi 2023. aasta muudatustega, millega asendati sõnastus „Käesolevat direktiivi kohaldatakse tegevusest tuleneva heitkoguse suhtes…”. Pange tähele, et see muudatus mõjutab tõlgendust kohtuasjas C-577/16, Euroopa Kohtu 28. veebruari 2018. aasta otsus, Trinseo Deutschland Anlagengesellschaft mbH vs. Bundesrepublik Deutschland.

3. I LISA TEGEVUSTE MÄÄRATLUS

3.1 Põletustegevus

ELi HKSis kasutatakse põletustegevuse laia määratlust:

Kodifitseeritud lai määratlus

> *„põletamine“ – mis tahes kütuste oksüdeerimine olenemata nimetatud protsessi käigus saadava soojuse, elektri- või mehaanilise energia kasutamise viisist ja muud otseselt seotud tegevused, sh heitgaaside puhastamine;*

Kuigi direktiivis ei ole seda selgesõnaliselt sätestatud, kuid samas üheselt mõistetava laiahaardelisuse vaimus, tuleks käitiste ELi HKSis[21] „kütus“ määratleda kui „mis tahes tahke, vedel või gaasiline põlev materjal“[22].

Gaasistamine on oksüdatsiooniprotsess, kuigi hapnikku kasutatakse vähem kui stöhhiomeetriline kogus. Pürolüüsi puhul tuleb protsessi sisestada soojus ja hapnik tavaliselt puudub. Pürolüüsi ja gaasistamise gaasilisi tooteid kasutatakse tavaliselt kohapeal kütusena. Seega võib sellistel juhtudel eeldada põlemise olemasolu.

Sektorist sõltumatu

Põletamise määratlus on kohaldatav igasuguse majandustegevuse suhtes, sealhulgas ELi HKSi direktiivi I lisas loetletud tööstustegevuste ja ka loetelusse mittekuuluvate tegevuste (nt asfaldi segamine, tekstiilitootmine jne), samuti teenindussektori suhtes (vt jaotis 2.2), olenemata sellest, kas kasutatakse soojust otse (nt terase ümberkuumutusahjus) või kasutatakse soojuskandjat (aur, kuum vesi jne). Isegi kui tekitatud soojust ei kasutata üldse (pilupõletid ja mõned järelpõletusüksused[23]), toob põletamise asjaolu kaasa ELi HKSi lisamise, kuna põletamise määratlus selgitab, et põletamine toimub „olenemata nimetatud protsessi käigus saadava soojuse, elektri- või mehaanilise energia kasutamise viisist“. Lisaks on hõlmatud kõik põletusseadmed, millest kasutatakse ainult mehaanilist energiat, ilma soojuse kasutamise või elektrienergia tootmiseta. See kehtib näiteks torujuhtmete survetugevdusjaamade ja muude otse turbiinide või mootorite poolt käitatavate kompressorite kohta.

Asjaolu, et mõiste on väga lai, toetab I lisa punkt 3, milles on esitatud mittetäielik loetelu põletusseadmete tüüpidest, mis hõlmab järgmist:

> *„igat tüüpi katlad, põletid, turbiinid, soojendid, sulatusahjud, jäätmepõletusahjud, särdamisahjud, ahjud, kuivatid, mootorid, kütuseelemendid, keemilise silmuspõletamise seadmed, pilupõletid ning termilise või katalüütilise järelpõletamise seadmed“.*

Suitsugaaside töötlemine

Põletamise määratluse täiendava tulemusena ei ole seotud tegevused olulised mitte ainult käitise süsteemipiiride kontekstis, vaid ka tegevuse „kütuste põletamine“ raames: see selgitab, et põletustegevuse[24] käigus võivad tekkida

[21] Direktiiv sisaldab HKS2 jaoks erinevat „kütuse” määratlust.
[22] See on sama määratlus nagu IED artikli 3 punktis 24.
[23] Pange tähele, et põletatud gaaside ja lisakütuse vahel ei ole õigustatud vahet teha.
[24] Vt ka MRRi IV lisa 1. jagu.

protsessiheited, eelkõige CO_2-heide väävliärastusest, deNOx-üksustest (nt kui redutseerijana kasutatakse karbamiidi/jääklämmastikku) jne.[25]

3.2 Põletamine vs spetsiifilisemad tegevused

3.2.1 I lisa punkt 4

Tegevused koos tootmise künnistega

I lisas on loetletud üksteist tegevust, mille puhul võimsuse künnis (kui see on olemas) ei ole väljendatud summaarse nimisoojusvõimsusena, vaid „tootmisvõimsusena“, „sulatusvõimsusena“ või lihtsalt „võimsusena“. Need tegevused on järgmised:

Tabel 1: Tegevused, mille võimsuse künnis ei ole väljendatud summaarse nimisoojusvõimsusena (kehtib alates 1. jaanuarist 2024)

Tegevused	**Vastav võimsus**	**Asjaomane võimsuse künnis, mis tuleb ületada**
Malmi või terase tootmine (primaarne või sekundaarne sulatamine), sealhulgas pidevvalu	Võimsus	2,5 tonni tunnis
Tsemendiklinkri tootmine	Tootmis-võimsus	500 tonni päevas (kui kasutatakse pöördahjusid) 50 tonni ööpäevas (muudes ahjudes)
Lubja tootmine või dolomiidi või magnesiidi kaltsineerimine	Tootmis-võimsus	50 tonni päevas
Klaasi, sealhulgas klaaskiu tootmine	Sulamis-võimsus	20 tonni päevas
Keraamikatoodete, eelkõige katusekivide, telliste, tulekindlate telliste, plaatide, kivitoodete või portselani tootmine põletamise teel	Tootmis-võimsus	75 tonni päevas
Mineraalvillast isolatsioonimaterjali tootmine klaasist, kivist või räbust	Sulamis-võimsus	20 tonni päevas
Paberi või kartongi tootmine	Tootmis-võimsus	20 tonni päevas

[25] MRR sisaldab konkreetseid eeskirju nende põlemisega seotud protsesside heitkoguse seireks. Lisaks on need kaasatud soojuse ja kütuse võrdlusaluste arvutamisse vastavalt FARile (*Free Allocation Rules*), komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2019/331, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02019R0331-20240101

Kipsi kuivatamine või kaltsineerimine või kipsplaatide ja muude kipstoodete tootmine kaltsineeritud kipsi või kuivatatud sekundaarse kipsiga	Tootmis-võimsus	20 tonni päevas
Tahma tootmine, mis hõlmab orgaaniliste ainete, nt õlide, tõrvade, krakkimis- ja destilleerimisjääkide koksistamist	Tootmis-võimsus	50 tonni päevas
Pakendamata orgaaniliste põhikemikaalide tootmine krakkimise, reformimise, osalise või täieliku oksüdeerimise või samalaadsete protsesside abil	Tootmis-võimsus	100 tonni päevas
Vesiniku (H_2) ja sünteesgaasi tootmine	Tootmis-võimsus	5 tonni päevas

I lisa punktis 4 on sätestatud:

> „*Kui üksust kasutatakse tegevusalal, mille jaoks künnisväärtus ei ole väljendatud summaarse nimisoojusvõimsusena, on selle tegevuse künnisväärtus ELi HKSi lisamise otsuse jaoks ülimuslik.* “

Selles punktis sätestatakse, et tabelis 1 nimetatud tegevuspõhised võimsuse künnisväärtused on ülimuslikud (summaarse nimisoojusvõimsuse künnisväärtuse ees), kui tehakse otsus ühenduse süsteemi lisamise kohta. Esmatähtis on ainult see tegevuspõhine võimsuse künnisväärtus ja see ei välista teise künnisväärtuse kohaldamist, mida väljendatakse summaarse nimisoojusvõimsusena.

Mõnel juhul võib üksus olla määratud kahte erinevasse tegevuskategooriasse, näiteks klaasi tootmiseks kasutatav ahi, mida võib pidada põletusüksuseks (kus kõigi põletusüksuste künnisväärtus on väljendatud summaarse nimisoojusvõimsusena), või üksuseks, mis on ette nähtud tegevuseks „klaasi tootmine“ (kus künnisväärtus *ei ole* väljendatud summaarse nimisoojusvõimsusena, vaid päevase tonnaažina). Sellisel juhul:

1. Kui käitises ületatakse mõlemad künnisväärtused, siis on see künnisväärtus, mida ei ole väljendatud summaarse nimisoojusvõimsusena, teise künnisväärtuse suhtes ülimuslik ja käitis lisatakse ELi HKSi kui sellele künnisväärtusele vastavat tegevust teostav (st eespool nimetatud juhul kui „klaasitootmist“ teostav) käitis. See, millise tegevusala alla käitis ELi HKSis kuulub, võib olla oluline erinevatel põhjustel:

- käitaja arvelduskonto avamiseks esitatava teabega seoses;
- seoses kauplemissüsteemi loa sisuga;
- seoses väikeste käitiste väljaarvamise võimaluse kindlaksmääramisega (vt jaotis 4.5.2).

2. Kui käitises ületatakse ainult üks künnisväärtustest (nt 20 MW summaarse nimisoojusvõimsuse künnisväärtus), võetakse see ELi HKSi kui sellega seotud tegevust teostav (antud näites kui tegevust „kütuste põletamine“ teostav) käitis.

3. Kui käitises ei ületata ühtki künnisväärtust, siis ei lisata seda käitist ELi HKSi.

Näide: Keraamikatooteid tootvas käitises on kolm üksust, st kaks keraamikaahju ja üks koostootmisjaam.

Kui keraamikakäitis ületab 75 tonni künnist ööpäevas, tuleb see käitis lisada ELi HKSi. Kauplemissüsteemi loas tuleb märkida I lisa tegevusala „keraamikatoodete tootmine“. Sõltumata koostootmisjaama summaarsest nimisoojusvõimsusest peab koostootmisüksus olema hõlmatud kauplemissüsteemi loaga (ja/või seirekavaga) vastavalt I lisa punktile 5[26]. Eriline olukord tekib siis, kui koostootmisjaam üksi ületab 20 MW nimisoojusvõimsuse künnise. Sellisel juhul tuleks kauplemissüsteemi loas loetleda ka I lisa tegevus „kütuste põletamine“.

Kui keraamikakäitis ei ületa 75 tonni künnist ööpäevas, tuleb jätkata hindamist kinnituse saamiseks, kas selles käitises toimub tegevus „kütuste põletamine“. Kui see ületab 20 MW, siis lisatakse see käitis ELi HKSi. Kauplemissüsteemi loas loetletud tegevus on siis „kütuste põletamine“.

3.2.2 Spetsiifilised tegevused, mille võimsuse künnis väljendatuna summaarse nimisoojusvõimsusena ületab 20 MW

Tegevused, mida saab käsitleda nagu põlemist

I lisas on loetletud neli tegevust (lisaks „kütuste põletamisele“), mille puhul konkreetne tegevus on kombineeritud võimsuse künnisega, mida väljendatakse järgmiselt: „mille puhul käitatakse põletusseadmeid, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW“ (vt tabel 2).

Need tegevused oleks võinud I lisasse lisada ainult tegevusega „kütuste põletamine“, kuna nende lisasse võtmiseks piisab põletamise laiast määratlusest. Siiski võivad need tegevused (nt raud- ja mitteraudmetallide töötlemine) põhjustada ka protsessiheiteid (nt redutseerijatest, grafiitelektroodidest jne), mis ei oleks hõlmatud ELi HKSiga, kui need tegevused kuuluksid ainult tegevuse „kütuste põletamine“ alla[27]. Nende tegevuste eraldi loetlemine I lisas koos 20 MW võimsuse künnisega teeb selgeks, et ELi HKSi kuuluvad kõik vastavatest tegevustest tulenevad heitkogused, mitte ainult need, mis on seotud põletamisega.

[26] „Kui käitises leitakse olevat ületatud käesolevas lisas nimetatud tegevuse võimsuse künnisväärtus, võetakse kauplemissüsteemi loas arvesse kõik üksused, kus põletatakse kütuseid, välja arvatud üksused, mis on ette nähtud ohtlike või olmejäätmete põletamiseks.“

[27] Nagu jaotise 3.1 viimases lõigus mainitud, võivad mõned protsessiheited olla osa põletustegevusest endast, piirdudes suitsugaaside puhastamisel tekkiva protsessiheitega.

Tabel 2: I lisas sätestatud spetsiifilised tegevused koos võimsuse künnisega, mida väljendatakse järgmiselt: „mille puhul käitatakse põletusseadmeid, mille summaarne nimisoojus-võimsus on üle 20 MW“, kehtib alates 1. jaanuarist 2024

Tegevused
Raudmetallide (sh ferrosulamite) tootmine või töötlemine. Töötlemine hõlmab muu hulgas valtsimispinke, järelsoojendeid, lõõmutusahje, sepikodasid, valukodasid, pindamist ja dekapeerimist
Sekundaarse alumiiniumi tootmine
Mitteraudmetallide tootmine või töötlemine, sh sulamite tootmine, puhastamine, valamine jne
Õli rafineerimine

Näide: metallide töötlemine

Teine probleem, mis tuleneb nendest „pseudo-põletus“-tegevustest, on eraldi tegevuste alla kuuluvate üksuste liitmine. Näitena kasutame valukoda, mis toodab osi malmist (kasutades põletusseadmeid installeeritud võimsusega 15 MW) ja messingist (samuti installeeritud võimsusega 15 MW). Siin teostatakse kahte tegevust „raudmetallide tootmine või töötlemine“ ja „mitteraudmetallide tootmine või töötlemine“, kuid kumbki jääb alla individuaalse võimsuse künnisväärtuse. Käesolevas näites ei kohaldata siiski „eelisjärjekorra klauslit“ (lisa I punkt 4), kuna mõlemal tegevusel on võimsuse künnisväärtused, mis on väljendatud summaarse nimisoojusvõimsusena. Seega tuleb kõiki kahes tegevuses osalevaid üksusi käsitada tegevusala „kütuse põletamine“ üksustena ja kõik võimsused tuleb kokku liita. See annab nimisoojusvõimsuse 30 MW ja seade lisatakse ELi HKSi tegevusalaga „kütuste põletamine“.

Uus reegel, kui langetakse alla künnise

Pange tähele, et ELi HKSi direktiivi läbivaatamise tulemusena 2023. aastal kehtestati reegel, mis lubab alla 20 MW künnise langevatel käitistel mõneks aastaks ELi HKSi kuuluda. Üksikasjad on toodud jaotises 3.5.

3.3 Alates 2024. aastast kohaldatavad tegevuste määratlused

Uus: tegevus-määratlused

ELi HKSi 2023. aastal tehtud muudatuste[28] tulemusena peavad pädevad asutused alates 1. jaanuarist 2024 läbi vaatama oma liikmesriikides hõlmatud käitiste loetelu. Võib juhtuda, et lisandub täiendavad käitised, kes kuuluvad ELi HKSi või vastupidi. Arvesse tuleb võtta järgmisi tegureid:

- Käitiseid, mis teostavad tegevusi, mida varem ei ole hõlmatud, võib olla vajalik kaasata (vt allpool – eelkõige muu raua kui malmi tootmise, alumiiniumoksiidi tootmise, mittemineraalõli rafineerimise kohta);
- Mõne tegevuse puhul on sissearvamise künnis muutunud (seda käsitletakse ka allpool), mis võib kaasa tuua nii käitiste kaasamise kui ka väljaarvamise;
- Käitised, mis teostavad I lisa tegevusi, tuleb võib-olla kaasata, isegi kui

[28] Viide joonealuses märkuses 3.

nad ei eralda kasvuhoonegaase (vt jaotis 2.3.4) või isegi siis, kui nad on langenud alla 20 MW nimisoojusvõimsuse künnise (vt jaotis 3.5);
- Olmejäätmete põletamisega tegelevate käitiste hõlmamine seire ja aruandluse eesmärgil, nagu on kirjeldatud peatükis 6, toob kaasa täiendavate käitiste hõlmamise.

Märkus: Alates 1. jaanuarist 2026 on direktiivist välja jäetud üksnes biomassi kasutavate üksuste agregeerimisklausel. Selle asemel on kasutusele võetud uus, RED II (taastuvenergia direktiiv) säästlikkuse ja kasvuhoonegaaside heite vähendamise kriteeriume arvestav kriteerium (vt jaotis 7.1). See toob kaasa käitiste loendi täiendava värskenduse, mis tehakse NIMside esitamiseks 2024. aasta septembris.

Üksikasjalikud muudatused ja künnised

Täielik ülevaade I lisa muudatustest on antud käesoleva dokumendi lisas. Seoses muudatusega, mis lubab ELi HKSi hõlmata ka käitised, millel ei ole otsest kasvuhoonegaaside heidet (vt jaotis 2.3.4), on muudatuste tagajärjed kokku võetud järgmiselt:

- Rafineerimissektoris kehtivad kaks muudatust:
  - Tegevus ei piirdu enam ainult mineraalõlide rafineerimisega[29].
  - Kuna see võib puudutada ka suhteliselt väikeseid käitisi, siis on nimisoojusvõimsusele lisatud uus künnis 20 MW.
- Raua- ja terasesektoris ei piirdu „rauatootmine“ enam ainult „toormalmiga“. Seetõttu on hõlmatud tootmisteed, mis viivad muude rauavormide, eelkõige käsnraua (nimetatakse ka DRIks (*Direct Reduced Iron*) või HBI (*Hot briquetted Iron* ehk kuumbrikettraud)) tootmiseks. See võimaldab kaasata (tasuta eraldamisega) terase tootmisteid, kus kasutatakse vesinikku või isegi elektrolüütilisi raua redutseerimisprotsesse.
- Siia kuulub ka alumiiniumoksiidi tootmine. Sellel tegevusel ei ole tootmis- ega soojussisendi künnist[30].
- Kipsile ja kipsplaadile antakse 20 MW künnise asemel uueks künniseks kaltsineeritud kipsi või kuivatatud teise kipsi tootmisvõimsus, mis ületab kokku 20 tonni ööpäevas.
- Tahma puhul kasutatakse uue künnisena tootmistaset 50 tonni ööpäevas, 20 MW künnise asemel.
- Vesinikku ja sünteesgaasi mõjutavad kaks muutust:
  - Tootmisprotsesside „reformimise või osalise oksüdeerimise” piirang on eemaldatud. Koos kasvuhoonegaaside heitkoguse vajaduse kaotamisega käitises endas (jaotis 2.3.4) tähendab see, et kaasatakse kõikvõimalikud elektrolüüsiprotsessid.
  - Künnist on vähendatud 25 tonnilt 5 tonnile päevas.

[29] Sõna „mineraal“ jäeti välja sõna „mineraalõli rafineerimine“, et võimaldada sünteetiliste kütuste ja nafta rafineerimise võrdset kohtlemist. Määratlust tuleks mõista kui õli rafineerimist eesmärkidel, mis ei ole seotud toidutoodete tootmisega. Söödavaks otstarbeks mõeldud õli rafineerimine jääb vajaduse korral ka edaspidi „kütuste põletamise” alla.

[30] Eelkõige on ELi HKSi direktiivi I lisas loetletud tegevusega seotud mitte ainult CO_2, vaid ka perfluorosüsivesinike (PFC) heitkogus. Alumiiniumoksiidi tootmisprotsessides PFC heidet tavaliselt ei esine. Seetõttu ei ole need praktikas asjakohased. Õiguskindluse tagamiseks soovitatakse käitajatel ja pädevatel asutustel kauplemissüsteemi loas ja/või seirekavas selles asjaolus selgesõnaliselt kokku leppida.

Selle tulemusena võib oodata, et ELi HKSi kaasatakse rohkem käitisi.

- Seoses süsinikdioksiidi transportimisega süsinikdioksiidi geoloogilise säilitamise eesmärgil on eemaldatud torustikus transportimise piirang. Siiski töötab komisjon selle teema jaoks välja asjakohase õigusraamistiku[31].

3.4 Erinevad tõlgendamisprobleemid

3.4.1 Mis on „nimisoojusvõimsus?“

Kasvuhoonegaaside heite kontekstis tähendab nimisoojusvõimsus kogu kütuste kujul olevat sisendit. Seega, kui ahi võib kasutada nii elektrikütet kui ka kütuse põletamise teel toimuvat kütmist, kasutatakse arvutustes ainult kütusega seotud sisendit. Juhul, kui on võimalik kasutada erinevaid soojussisendite osakaalusid, eeldatakse maksimaalset kütusega seotud sisendit.

Tavaliselt määrab maksimaalse nimisoojusvõimsuse kindlaks tootja ja kontrolliasutuse nõusolekul kuvatakse see tehnilisele seadmele. Kui on võimalik kasutada erinevaid kütuseid või kütusesegusid, mis annavad erineva maksimaalse soojussisendi, tuleks kasutada võimalikult suurt soojussisendit.

Kui tootja ei ole esitanud teavet, esitab käitise käitaja pädevale asutusele parima kättesaadava teabe alusel hinnangu (näiteks viimase kalendriaasta jooksul 24 tunni jooksul saavutatud maksimaalne kütuse läbilaskvus). Kuna enamikul juhtudel on heitgaasi temperatuur üle 100 °C ja kooskõlas MRRis määratletud seirenõuetega, peetakse soojussisendi määramiseks kõige sobivamaks alumisi küttevääртusi (AKV[32]).

Kuigi ELi HKSi eesmärk peaks olema täielikult ühtlustatud lähenemisviis, on tunnistatud, et mõnes liikmesriigis kasutatakse nimivõimsuse määramiseks ülemisi küttevääртusi (ÜKV). Seega peetakse ÜKV kasutamist nendes liikmesriikides üksnes praktilistel ja lihtsustamise põhjustel vastuvõetavaks.

Kui kütuseid kasutatakse redutseerijatena mitteraudmetallide tootmisel või töötlemisel, tuleb nimisoojusvõimsuse arvutamisel arvestada ka nende kütuste soojussisendit, nii nagu oleksid need kütused.

Nimisoojus-võimsuse tehniline vähendamine

Käitajad võivad seadme nimisoojusvõimsust tehniliste vahenditega vähendada (võrreldes seadme algse konstruktsiooniga).[33] Pädev asutus võib käitise koguvõimsuse kindlaksmääramisel nõustuda sellise nimisoojusvõimsuse vähendamisega, tingimusel et muudatus on püsiv ja seda ei saa tagasi pöörata ilma suurema tehnilise sekkumiseta või ilma pädeva asutuse nõusolekuta ning pädev asutus peab saama nende piirangute olemasolu ja nende püsivust tegelikult kontrollida.

[31] Käesoleva juhenddokumendi avaldamise ajal.
[32] Teada ka kui „madalam küttevääртus“.
[33] Juhtum C-575/20, Apollo Tyres (Ungari).

3.4.2 Metallide „tootmise või töötlemise“ tõlgendamine

I lisa tegevuste „Raua või terase tootmine (esmane või teisene sulatamine), sh pidevvalu“ ja „Raudmetallide tootmine või töötlemine“ eristamiseks on kasulik vaadelda tootmisprotsesse:

- „Raua ja terase tootmine, sealhulgas pidevvalu” lõpeb raua või terase algkujul (plaadid, valuplokid jne) ja see on seotud toote võrdlusalustega „kuummetall”, „EAF süsinikteras” või „EAF kõrglegeerteras”.
- Raudmetallide tootmine või töötlemine hõlmab tegevusi, milles kasutatakse raua või terase esmaseid vorme, protsesside läbiviimiseks kasutatakse „valtsimispinke, järelsoojendeid, lõõmutusahje, sepikodasid, valukodasid, pindamist ja dekapeerimist“, mis on seotud käitiseosa toote „rauavalu” võrdlusalusega või soojuspõhise võrdlusalusega või kütusepõhise võrdlusalusega.

Samamoodi on võimalik eristada alumiiniumiga seotud tegevusi:

- „Primaaralumiiniumi tootmine”: hõlmab elektrolüüsiprotsesse, tootepõhist võrdlusalust „alumiinium”, tooted algkujul (kangid, plaadid);
- „Alumiiniumi teisene tootmine”: alumiiniumi tootmine algkujul alumiiniumijäätmetest ilma elektrolüüsita, tootepõhist võrdlusalust ei kohaldata;
- Värviliste metallide tootmine või töötlemine hõlmab kogu muud värviliste metallide tootmist või töötlemist, sealhulgas ferrosulamite tootmist.

3.4.3 Jäätmepõletus ja koospõletamine

Ohtlike jäätmete ja olmejäätmete põletusahjude väljajätmine

I lisa esimene tegevus on määratletud järgmiselt:

> *„Kütuste põletamine käitistes, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW (v.a ohtlike või olmejäätmete põletamisega tegelevad käitised)*
> *Alates 1. jaanuarist 2024 kütuste põletamine olmejäätmete põletamisega tegelevas käitistes, mille nimisoojusvõimsus on üle 20 MW, artiklite 14 ja 15 tähenduses.“*[34]

Seega on ELi HKSi direktiivi I lisast välja arvatud käitised, kus põletatakse olmejäätmeid või ohtlikke jäätmeid (*olmejäätmete* põletamisega tegelevate käitiste osalise lisamise kohta vt 6. peatükki). Pädeva asutuse ülesanne on kindlaks määrata, kas konkreetne käitis kuulub ühte neist kategooriatest, võttes arvesse tööstusheite direktiivi (IED) asjakohaseid määratlusi. IED alla kuuluvatel käitistel on kõnealuse direktiivi kohane luba, milles peaks olema selgelt märgitud põletus- või koospõletusüksuste staatus. Selles direktiivis on „põletustehas“ määratletud kui paikne või mobiilne tehniline üksus ja seade,

> *„mida kasutatakse jäätmete soojustöötluseks, olenemata sellest, kas põlemisel tekkiv soojus kasutatakse ära või mitte. See hõlmab jäätmete põletamist oksüdeerimise teel ja muud soojustöötlust nagu utmine, gaasistamine või plasmatöötlus, kuivõrd saadavad ained seejärel põletatakse.“*

[34] Tegevuse kirjelduse teist osa käsitletakse 6. peatükis.

Kui pädev asutus leiab, et vastav käitis kuulub selle määratluse alla **ja** kui põletatavad jäätmed kuuluvad valdavalt kategooriasse „olmejäätmed“ või „ohtlikud jäätmed“ (vastavalt Euroopa jäätmenimistule[35]), siis ei kohaldata ELi HKSi direktiivi mis tahes käitises toimuva põletamise suhtes, **välja arvatud 6. peatükis käsitletud juhtumid.**

Koospõletamine lisatakse ELi HKSi

Koospõletustehas on IEDs määratletud kui tehas

> *„mille peamine otstarve on energia või aineliste toodete tootmine ja milles kasutatakse põhi- või lisakütusena jäätmeid või kus jäätmeid termiliselt töödeldakse nende kõrvaldamise eesmärgil, oksüdeerides neid põletamise teel ja kasutades muud soojustöötlust, näiteks pürolüüsi, gaasistamist või plasmaprotsessi, kui saadavad ained seejärel põletatakse.“*

Kui üksikute üksuste staatust ei saa üheselt tuletada IED loast, siis võib juhinduda järgmistest kaalutlustest: jäätmepõletusüksused, mis asuvad tööstusliku tootmisega tegevuskohtades[36] (samas käitises või mis on allhanke korras antud eraldi käitajale) liigitatakse tavaliselt *koospõletamiseks*, sest selliste põletusüksuste peamine eesmärk on energia tarnimine tööstuskaupade tootmiseks. Seda asjaolu toetab sageli jäätmeüksuse asendatavus traditsiooniliste fossiilkütustega köetavate üksustega. Sellise asendatavuse tõestuseks võib muu hulgas olla:

- Jäätmeüksus töötab tehnilises ühenduses teiste katelde või koostootmisüksustega, näiteks sisestades seda auruvõrku;
- Jäätmeüksus on asendanud varasema katla või koostootmisjaama, mida köeti traditsiooniliste kütustega;
- Traditsioonilisi kütuseid kasutavate reservüksuste olemasolu;
- Märkimisväärne osa jäätmeüksuse soojussisendist saadakse traditsioonilistest kütustest või muudest jäätmetest kui ohtlikest või olmejäätmetest.

Kui pädev asutus liigitab jäätmeüksuse koospõletusüksuseks või muid jäätmeid kui olmejäätmeid ja ohtlikke jäätmeid kasutavaks, tuleb see lisada ELi HKSi.

I lisa punktis 3[37] on sätestatud, et käitise nimisoojusvõimsuse arvutamisel võetakse arvesse kõiki tehnilisi üksusi, välja arvatud need, mille nimisoojusvõimsus on alla 3 MW. Nende hulka kuuluvad ka jäätmete koospõletusseadmed.

---

[35] Komisjoni 3. mai 2000. aasta otsus, millega asendatakse komisjoni otsus 94/3/EÜ jäätmeid käsitleva nõukogu direktiivi 75/442/EMÜ artikli 1 punkti a kohaselt kehtestatud jäätmete nimistu kohta ning nõukogu otsus 94/904/EÜ ohtlikke jäätmeid käsitleva nõukogu direktiivi 91/689/EMÜ artikli 1 lõike 4 kohaselt kehtestatud ohtlike jäätmete nimistu kohta (2000/532/EÜ). Konsolideeritud versioon: http://data.europa.eu/eli/dec/2000/532/2015-06-01

[36] Sealhulgas nii I lisas loetletud tegevused kui ka muud tööstustegevused.

[37] Kui käitise summaarset nimisoojusvõimsust arvutatakse selleks, et otsustada selle ELi HKSi kaasamise üle, liidetakse kõigi sellesse kuuluvate tehniliste üksuste nimisoojusvõimsused, milles käitises kütust põletatakse. Need üksused võivad hõlmata igat tüüpi katlaid, põleteid, turbiine, soojendeid, sulatusahjusid, jäätmepõletusahjusid, särdamisahjusid, ahjusid, kuivateid, mootoreid, kütuseelemente, keemilisi silmuspõletamise seadmeid, pilupõleteid ja termilisi või katalüütilisi järelpõletamise seadmeid. Selle arvutuse puhul ei võeta arvesse üksusi nimisoojusvõimsusega alla 3 MW.

3.4.4 Seotud tegevused I lisa punkti 5 alusel

Jaotises 3.4.3 käsitleti jäätmete põletamise või koospõletamise terviklikke/terveid käitisi (või käitisi, kus toimub ainult tegevus „kütuste põletamine“). Lisaks sellele sätestab I lisa punkt 5: „Kui käitises leitakse olevat ületatud käesolevas lisas nimetatud tegevuse võimsuse künnisväärtus, võetakse kauplemissüsteemi loas arvesse kõik üksused, kus põletatakse kütuseid, välja arvatud üksused, mis on ette nähtud ohtlike või olmejäätmete põletamiseks.“ Erinevalt jaotises 3.4.3 selgitatust, mainitakse I lisa punktis 5 ohtlike või olmejäätmete põletamise „üksusi“. Üksust loetakse endiselt *ohtlike või olmejäätmete põletamise üksuseks* ja seega on ELi HKSist välja arvatud, kui see põletab muid jäätmeid vaid vähesel määral[38]. Muude jäätmete marginaalne põletamine loetakse toimunuks, kui see moodustab kuni 5% jäätmete massist. Seega, kui üksus põletab 100–95% olme- või ohtlikke jäätmeid, tuleks see ELi HKSist välja arvata. Kui see põletab rohkem kui 5% muudest jäätmetest, tuleks see kaasata ELi HKSi.

Ühtegi I lisa punkti 3 alla lisatud üksust ei jäeta I lisa punkti 5 alusel välja, kuna punkt 5 käsitleb ainult seotud tegevuste kaasamist. Selle juhtumi jaoks sobiva otsuse langetamist võib kirjeldada järgmiselt, et lisada seotud tegevused juba kehtestatud käitise loale:

1. Kas kõnealune üksus on pädeva asutuse arvamuse kohaselt ette nähtud ohtlike või olmejäätmete põletamiseks või koospõletamiseks ja kas see põletab muid jäätmeliike vaid vähesel määral? Kui jah, tuleb üksus välja arvata. Kui ei, jätkake punktiga 2.
2. See üksus on ELi HKSi kaasatud[39].

3.4.5 Üksused, mis kasutavad ainult biomassi

Üksused, mis kasutavad ainult biomassi

Kuni aastani 2025 on üksnes biomassi[40] kasutavad üksused agregeerimisklauslist välja arvatud. Kui aga käitises kasutatakse ka fossiilkütusel töötavaid põletusseadmeid (koguvõimsusega üle 20 MWth), on biomassi kasutavad üksused hõlmatud ELi HKSi.

Käivituspõletid

Kui tehakse agregeerimist, et otsustada käitise lisamine ELi HKSi, võib välja arvata ka üksused, mis kasutavad fossiilkütuseid ainult käivitamiseks või väljalülitamiseks. See välistamine on siiski oluline ainult käitise ELi HKSi kaasamise otsuse puhul. Niipea, kui kogu käitis on ELi HKSis, on ka need üksused hõlmatud. Järelikult tuleb käivituspõletite fossiilset heidet seirata ja sellest aru anda.

Käivituspõletid on eraldi süütamis-/pilootpõletid, mida kasutatakse põletusseadme käivitamisel ja mis on vajalikud ebastabiilse põlemissituatsiooni

[38] Kohtuasi C-166/23, Naturvårdsverket V Nouryon Functional Chemicals AB (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62023CJ0166)

[39] ELi HKSi raames olmejäätmete põletamise käitiste hõlmamine seire ja aruandluse eesmärgil, nagu on kirjeldatud 6. peatükis, ei sõltu sellest, kas jäätmete *põletamise* üksused arvatakse ELi HKSis täielikust osalusest välja I lisa esimese tegevuse esimese lause alusel või jäätmete *koospõletamise* üksusena kaasamisest mõne muu I lisas loetletud tegevuse alla.

[40] Pange tähele, et praktilistel eesmärkidel ei kohaldatud enamikus liikmesriikides selle klausli puhul RED II säästlikkuse ja kasvuhoonegaaside heite vähendamise kriteeriume.

vältimiseks, tagades kütuse uuesti süttimise, ning põletusseadme kontrollitud väljalülitamiseks. Tavaliselt peaks seda selgelt väljendama selle üksuse tootja ning see tuleks sätestada käitamisloas ja/või kauplemissüsteemi loas. Spetsiaalse käivituspõleti olemasolu võib olla indikaatoriks sellele, et muidu kasutatakse selles seadmes ainult biomassi.

Kui üksikasjalik teave fossiilsete kütuste kasutamise kohta puudub, võib eeldada, et fossiilseid kütuseid kasutatakse ainult käivitamiseks, kui fossiilsetest kütustest saadud sisendenergia osakaal ei ületa 1% kogu aastasest sisendenergiast.

Vt jaotis 7.1 biomassi käsitlevate uute eeskirjade kohta, mida kohaldatakse alates 2026. aastast ELi HKSi kohaldamisala kindlaksmääramisel.

3.5 Võimalused käitistele, mis langevad alla 20 MW künnise

Uus: jääda ELi HKSi ka pärast dekarboniseerimist või võimsuse vähendamist

ELi HKSi direktiivi 2023. aasta muudatused suurendavad stiimulit heitkoguse vähendamiseks, võimaldades säilitada mõned tasuta ühikud[41]: kui käitis on kaasatud ELi HKSi ühe või mitme tegevuse tõttu, mille künnis on väljendatud 20 MW nimisoojusvõimsusena (vt jaotis 3.2.2) ja muudab oma tootmisprotsesse, et vähendada oma heitkogust, ning vähendab seeläbi oma nimisoojusvõimsust alla künnise, nt asendades kütusesisendi elektriga, ei jäeta seda enam automaatselt ELi HKSist välja. Selle asemel võib käitaja taotleda, et pädev asutus hoiaks käitist ELi HKSis ülejäänud käesoleva 5-aastase ühikute eraldamisperioodi ja soovi korral ka järgmise eraldamisperioodi jooksul[42]. ELi HKSi jäämine tähendab jätkuvat kohustust teha heitkoguse seiret, aruandlust ja tõendamist ning vastavat lubatud heitkoguse ühikute tagastamist, st kauplemissüsteemi loa nõuete jätkuvat täitmist.

[41] Artikkel 2 lõige 1, alates teisest lausest: „Kui käitis, mis kuulub ELi HKSi kohaldamisalasse, kuna tema käitamisel olevate põletusseadmete summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW, muudab kasvuhoonegaaside heitkoguse vähendamiseks oma tootmisprotsessi ega ületa enam nimetatud künnist, pakub liikmesriik, kus käitis asub, käitajale võimalust jääda pärast tootmisprotsessi muutmist ELi HKSi kohaldamisalasse kuni artikli 11 lõike 1 teises lõigus osutatud jooksva viieaastase ajavahemiku ja sellele järgneva viieaastase ajavahemiku lõpuni. Kõnealuse käitise käitaja võib otsustada, et käitis jääb ELi HKSi kohaldamisalasse ainult jooksva viieaastase ajavahemiku lõpuni või ka järgnevaks viieaastaseks ajavahemikuks pärast tootmisprotsessi muutmist. Asjaomane liikmesriik teatab komisjonile muudatustest võrreldes artikli 11 lõike 1 kohaselt komisjonile esitatud loeteluga.“

[42] Direktiiv ei välista käitaja võimalust muuta meelt ja taotleda väljajätmist vähendatud nimisoojusvõimsuse tõttu. See võib juhtuda nt kus käitise omanik vahetub. Pärast seda on ELi HKSist väljajäämine lõplik.

4. SUMMEERIMISREEGEL

4.1 Võimsus

Konkreetne võimsuse määratlus puudub

ELi HKSi direktiiv ei määratle „võimsust". ELi HKSi 3. kauplemisperioodi (2013–2020) artikli 10a lõike 1 („CIMs"[43]) kohased „kogu ühendust hõlmavad täielikult ühtlustatud rakendusmeetmed" sisaldasid võimsuse määratlust, kuid see eemaldati aastatel 2021–2030 algava 4. kauplemisperioodi[44] eeskirjadest, kuna seda oli mõnel juhul keeruline kohaldada. Lisaks oli see seotud mõistega „käitiseosad" ega sobinud seetõttu ELi HKSi I lisa küsimustega tegelemiseks.

Sellest ajast alates ei ole võimsust ELi HKSiga seotud õigusaktides määratletud. Sellegipoolest on seda mõistet alates ELi HKSi algusest järjekindlalt rakendatud järgmise tähendusega, mis on kooskõlas IED alusel väljakujunenud tavaga:

> *„„Võimsuse" ainus tehniliselt sidus tähendus on seega võimsus, millega käitist on võimalik käitada. See tähendab, et see on käitise nimivõimsus, mis võimaldab töötada 24 tundi ööpäevas, eeldusel, et seadmeid on võimalik niimoodi kasutada."*[45]

4.2 Agregeerimisklausel

Väiksemate üksuste liitmine

ELi HKSi direktiivi I lisa agregeerimisklauslis kasutatakse sama lähenemisviisi nagu IED direktiivis. Klausel sisaldub I lisa punkti 2 teises lauses ja sätestab:

> *„Kui samas käitises tegeldakse mitme samasse kategooriasse kuuluva tegevusalaga, siis nende tegevusalade võimsused liidetakse."*

Klausel peaks viima sama võimsusega käitiste võrdsele kohtlemisele, isegi kui üks teeb seda tegevust mitmes väiksemas tootmisüksuses ja teine ühes suuremas üksuses. Selleks, et toetada põletamise laiaulatusliku määratluse rakendamist, lisab ELi HKSi direktiiv I lisa punktis 3 siiski täiendavaid reegleid:

> *„Kui selleks, et langetada otsus käitise ühenduse süsteemi lisamise kohta, arvutatakse tema summaarne nimisoojusvõimsus, liidetakse kõigi selle osaks olevate selliste tehniliste üksuste nimisoojusvõimsused käitise piires, kus põletatakse kütuseid. Nendeks üksusteks võivad muu hulgas olla igat tüüpi katlad, põletid, turbiinid, soojendid, sulatusahjud, jäätmepõletusahjud, särdamisahjud, ahjud, kuivatid, mootorid, kütuseelemendid, keemilise silmuspõletamise seadmed, pilupõletid ning termilise või katalüütilise järelpõletamise seadmed. Selle arvutuse juures ei võeta arvesse seadmeid nimisoojusvõimsusega alla 3 MW ja seadmeid, mis kasutavad üksnes biomassi. „Üksnes biomassi kasutavad seadmed" hõlmavad seadmeid, mis kasutavad fossiilkütuseid ainult seadme käivitamise või seiskamise ajal."*

[43] Komisjoni otsus 2011/278/EL (ei kehti enam).
[44] Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2019/331.
[45] EK (2003) 354, tsiteeritud komisjoni mitteametlikus dokumendis ELi HKSi kohaldamisala kohta, september 2003.

Selle klausli (kehtib kuni 31. detsembrini 2025)[46] eesmärk on mitmekordne:

I lisa punkti 3 tähendus

- Agregeerimisklauslit korratakse erilise täpsustusega kõigi tegevuste puhul, mille võimsuse künnis on väljendatud summaarse nimisoojusvõimsusena. Kõik üksused, milles põletatakse kütuseid (st ilma konkreetsemaid tegevusi eristamata), tuleb agregeerida. Vt jaotis 3.2.
- See selgitab (koos käitise määratlusega (artikli 3 punkt e)) mõistete hierarhiat: tegevuskoht on suurim objekt, mis võib koosneda mitmest käitisest. Käitis võib koosneda mitmest üksusest.
- Mittetäielik loetelu annab täiendava ülevaate sellest, mis võivad sellised üksused olla: katlad, turbiinid, ahjud, pilupõletid jne. (vt jaotis 4.4)
- Lisatud on agregeerimisklausli erand (*de-minimis* reegel): välja on arvatud üksused, mille nimisoojusvõimsus on alla 3 MW, ning üksused, mis kasutavad ainult biomassi (vt jaotis 3.4.5). Selle eesmärk on vähendada halduskoormust, jättes välja käitised, mis kuuluksid ELi HKSi kohaldamisalasse ainult paljude väikeste heiteallikate tõttu, mida on raske seirata.

Pange tähele, et artikkel 27 ei anna alust biomassiüksuste ja 3 MW *de-minimis* üksuste väljajätmiseks (vt jaotis 4.5.2.). Mõiste „üksus" on siiski asjakohane reserv- või varuüksuste väljajätmisel artikli 27a lõike 3 alusel (vt jaotis 4.5.3).

4.3 Reserv- ja varuüksused ning paralleelsed võimsused

Reserv- ja varuüksuste käsitlemine

Tööstuses on tavaks, et käitistes on olemas reserv- või varuüksused. Selliseid seadmeid kasutatakse põhiseadmete asendamiseks hoolduse või muude seiskamiste ajal või soojusnõudluse katmiseks tippkoormuse ajal. Seega on sellised seadmed kasutatavad paralleelselt põhiseadmetega ja ei ole suurema osa aastast töös. Sarnane olukord tekib ka siis, kui kaks ahju töötavad tootmispartiide valmistamiseks vaheldumisi.

Selline olukord, kus käitiste osad ei tööta *tavaliselt* samaaegselt, ei ole *iseenesest* põhjus, miks nende võimsusi ei tohi kokku liita. Erandi võib teha ainult siis, kui käitaja suudab pädevale asutusele rahuldavalt tõendada, et on olemas füüsilised või õiguslikud piirangud, mis tegelikult hoiavad ära nende seadmete samaaegse kasutamise[47]. Need piirangud peavad olema selgelt kindlaks määratud ja pädeva asutuse poolt jõustataval viisil (nt kauplemissüsteemi loa või IED-loa tingimustega) kohustuslikuks tehtud ning neid peab pädev asutus korrapäraselt kontrollima[48]. Sellisel juhul eeldatakse, et ELi HKSi lisamise määrab neist kahest võimsusest suurim.

[46] Biomassi käitiste uue lähenemisviisi kohta alates 1. jaanuarist 2026 vaadake jaotis 7.1.
[47] Lisateavet käitiste nimisoojusvõimsuse vähendamise kohta leiate jaotisest 3.4.1, mis puudutab eelkõige üksuste paralleelse käitamise võimaluse vähendamist.
[48] Seda võivad teha kas kolmandast isikust tõendajad, kes on akrediteeritud seda tüüpi kontrolliks, või pädev asutus ise.

4.4 Mõiste „üksus“

Põlemisüksused

Mõiste „üksus“ on ELi HKSi direktiivis määratletud ainult kaudselt, I lisa punktis 3 esitatud mittetäieliku loeteluga:

> *„Nendeks üksusteks võivad muu hulgas olla igat tüüpi katlad, põletid, turbiinid, soojendid, sulatusahjud, jäätmepõletusahjud, särdamisahjud, ahjud, kuivatid, mootorid, kütuseelemendid, keemilise silmuspõletamise seadmed, pilupõletid ning termilise või katalüütilise järelpõletamise seadmed.“*

Tõlgendamisruumi võib olla, kui ühes loetelus sisalduvas üksuses, näiteks ahjus, on ka loetelus sisalduvad allüksused, näiteks mitu põletit, mis koos annavad teatud tootmisprotsessiks vajalikku soojust. Sellistel juhtudel tuleks agregeerimisklausli või *de-minimis* erandi kohaldamisel pidada „üksuseks“ üldisemat/suuremat üksust (antud näites ahju). Sellel on kaks põhjust:

Võrdne kohtlemine

- 12 MW soojusvõimsusega ahi võib olla varustatud 2 x 6 MW põletiga, aga ka 3 x 4 MW, 4 x 3 MW või 6 x 2 MW põletiga ning on veel mitmeid muid võimalusi. Selleks, et kõiki võrreldavaid ahjusid võrdselt kohelda, ei saa põletit pidada sobivaks „üksuseks“.
- Direktiivis on sätestatud (enne 2023. aasta ülevaatamist, kuid kehtiv kuni 31. detsembrini 2025), „Üksnes biomassi kasutavad seadmed hõlmavad seadmeid, mis kasutavad fossiilkütuseid ainult seadme käivitamise või seiskamise ajal.“ Seega tunnistab direktiiv oma näitega, et üksus/seade on tavaliselt keerukam objekt ja võib sisaldada mitut sõltumatut põletit (fossiilne käivituskütus nõuab tavaliselt eraldi „käivituspõletit“).

Üksus = konkreetset eesmärki täitev seade

Eespool öeldust võib järeldada, et „põleti“ on üksuste loetelus terviklikkuse huvides, et näidata määratluse laiaulatuslikkust harva esinevate eraldiseisvate põletite puhul. Muul juhul peetakse põletit tavaliselt allosaks suuremas seadmes, mis tervikuna täidab teatud eesmärki, näiteks põletusahjud, katlad või kuivatid, keemiareaktorid, destillatsioonikolonnid, koostootmisjaamad jne.

De-minimis üksuste väljajätmine on oluline ainult seoses otsusega lisada käitis ELi HKSi. Niipea, kui kogu käitis on ELi HKSis, on ka need üksused hõlmatud. Artikli 27a lõige 3 annab aga liikmesriikidele võimaluse lubada *reserv- või varuüksuste* väljajätmist (vt jaotis 4.5.3).

4.5 Samm-sammuline lähenemisviis (kuni 2025. aasta lõpuni)

Märkus 1: See juhend keskendub otsusele, kas käitis tuleks kaasata ELi HKSi, justkui oleks kõnealune käitis potentsiaalne uus osaleja. Siiski tundub loogiline kohaldada samu kriteeriume ka küsimuses, kas praegu ELi HKSi alla kuuluv käitis tuleks ELi HKSist välja arvata. Praktikas tekib see küsimus loa või seirekava ajakohastamise korral käitise tehniliste muudatuste tõttu või käitaja taotlusel käitise olukorra ümberhindamiseks. Sellisel juhul võib pädev asutus järgida käesolevas punktis sätestatud samm-sammulist lähenemisviisi, võttes arvesse käitise uusimaid tehnilisi asjaolusid.

Märkus 2: Käitiste väljaarvamine artiklite 27 või 27a alusel on võimalik ainult tervete eraldamisperioodide puhul (2021–2025, 2026–2030 jne). ELi HKSiga tuleb uuesti liituda järgmisel aastal pärast asjaomase künnise ületamist. 95% biomassi kriteeriumil põhinev väljaarvamine alates 2026. aastast (vt peatükk 7) kehtib terve 5-aastase perioodi kohta ja 5-aastase perioodi jooksul ei ole ette nähtud ei uuesti lisamist ega täiendavat väljaarvamist. Kõik muud lisamise/väljajätmise kriteeriumid (eelkõige I lisas toodud künnised) kehtivad käitise tegeliku olukorra suhtes, st muudatused on võimalikud kogu eraldamisperioodi jooksul.

4.5.1 ELi HKSi kohaldamisalasse kuuluvate käitiste määratlemine

Otsustuspuu

Eelmiste peatükkide kokkuvõttes võib käitise ELi HKSi kohaldamisalasse kuulumise kindlaksmääramisel järgida järgmist otsustuspuud (kehtib kuni 2025. aasta lõpuni)[49]:

1. Rakendada võimalikult laiu käitise süsteemipiire (jaotis 2).
2. Kas käitises teostatakse muid I lisas nimetatud tegevusi kui „kütuste põletamine“? (jaotis 3.2)
    a. JAH: Kas tegevusspetsiifilise võimsuse künnisväärtust (kui see on olemas) ületatakse?
        i. JAH:
            1. Lisada kõik otseselt seotud tegevused (eelkõige põletusseadmed, sealhulgas nende heitgaaside töötlemine);
            2. Kontrollida, kas olmejäätmete või ohtlike jäätmete põletamise üksused jäetakse jaotise 3.4.4 kohaselt välja ja kas olmejäätmete põletamisega tegelevad käitised/üksused tuleb kaasata alates 2024. aastast seire- ja aruandlusse vastavalt 6. peatükile;
            3. *Jätkata punktiga 9* (jaotis 4.5.2).
        ii. EI: *Jätkata punktiga 3* (põletusseadmete hindamine).
    b. EI: *Jätkata punktiga 3* (põletusseadmete hindamine).
3. Loetleda kõik käitise põletusseadmed.
4. Jätta punktis 3 saadud loetelust välja olmejäätmete ja ohtlike jäätmete põletamise üksused (vt jaotised 3.4.3 ja 3.4.4), kuid jätta loetelusse koospõletamise üksused. Alates 2024. aastast kaasata vajaduse korral olmejäätmete põletamisega tegelevad üksused ainult heitkoguse seire ja aruandluse eesmärgil, vastavalt jaotistele 6.2 ja 6.3.
5. Jätta biomassiüksused loetelust välja[50].
6. Jätta loetelust välja üksused, mille nimisoojusvõimsus on alla 3 MWth.
7. Liita kokku põletusseadmete loetellu jäänud seadmete kõik nimisoojusvõimsused.
8. Kas punktis 7 määratud summa ületab 20 MWth?
    a. JAH: Käitisele kohaldub ELi HKS. Liita uuesti kõik punktides 5 ja 6 välja arvatud üksused. Alates 2024. aastast eristage

[49] Olukorda alates 1. jaanuarist 2026 vaata jaotisest 7.2.
[50] Käivituspõletitega seadmed on samuti välja arvatud, vt määratlust jaotisest 3.4.5.

olmejäätmete põletamisega tegelevate käitiste kaasamise juhtumeid seireks ja aruandluseks ning täieliku kaasamise juhtumeid (vt jaotised 6.2 ja 6.3). *Jätkake punktiga 9* (jaotis 4.5.2).

b. EI: Käitis jääb ELi HKSist välja. *Väljuda otsustuspuust*.

4.5.2 ELi HKSi kohaldamisalasse kuuluvate käitiste kindlaksmääramine, mis võiksid olla artikli 27 kohaselt välistatud kui „väikesed käitised“

9. Kas asjaomane liikmesriik kavatseb komisjonile teatada artikli 27 kohasest väikeste käitiste väljaarvamisest?
    a. EI: Käitis kuulub ELi HKSi või võidakse artikli 27a alusel välja arvata. *Jätkake punktiga 11*.
    b. JAH: *Jätkata punktiga 10*.
10. Kas vähemalt üks järgmistest kriteeriumidest on täidetud?
        i. Käitiseks on haigla (vt jaotis 5.5),
        ii. Käitis teostab I lisa kohast muud tegevust kui „kütuste põletamine“ ja ELi HKSiga hõlmatud[51] aastased kasvuhoonegaaside heitkogused on igal kolmel aastal enne „NIMside[52] nimekirja“ teatamist olnud alla 25 000 t CO_2(ekvivalenti)[53,54],
        iii. Käitis teostab I lisa kohast tegevust „kütuste põletamine“ ja selle koguvõimsus (sealhulgas punktides 5 ja 6 nimetatud seadmete võimsus) on alla 35 MWth[55] ja ELi HKSiga hõlmatud aastased kasvuhoonegaaside heitkogused on igal kolmel aastal enne „NIMside nimekirja“ teatamist olnud alla 25 000 t CO_2(ekvivalenti).
    a. JAH: Käitise võib ELi HKSist välja arvata, kui on kehtestatud samaväärsed meetmed ning artikli 14 kohane seire- ja aruandluskord ning kui käitisest teavitatakse komisjoni hiljemalt NIMside teavitamise tähtajaks[52].
    b. EI: Käitis jääb ELi HKSi või võidakse artikli 27a alusel välja arvata.

[51] See näitab nende käitiste heitkogust, mis on juba varem ELi HKSist välja arvatud.

[52] Käitiste ja tasuta eraldatavate ühikute loend, mis sisaldub artikli 11 lõike 1 kohastes riiklikes rakendusmeetmetes (NIMs). Liikmesriikide teavitamise tähtaeg on 30. september 2024 ja seejärel iga viie aasta järel. Seetõttu on antud lävendi hindamiseks kolm aastat 2021, 2022 ja 2023 ning edaspidi vastavad aastad iga viie aasta järel.

[53] Selleks, et anda võimalus jätta välja ka väikesed käitised, kes alles alustasid oma I lisa kohast tegevust ühel kolmest asjakohasest aastast, võetakse arvesse ainult neid aastaid, mil käitis juba tegutses.

[54] Selles arvutuses jäetakse välja biomassist pärinev heide.

[55] 35 MW ja 25 000 t CO_2(ekvivalendi) künnisväärtuse hindamisel, mille puhul on võimalik ühenduse süsteemist välja jätmine, võetakse arvesse ka alla 3 MWth nimisoojusvõimsusega üksuste kütusekasutust (ja CO_2-heide). Viimase erandi tegemine on asjakohane ainult siis, kui hinnatakse, kas käitis kuulub ELi HKSi reguleerimisalasse.

4.5.3 Käitiste või üksuste kindlaksmääramine, mille võib artikli 27a kohaselt välja arvata

11. Kas asjaomane liikmesriik kavatseb lubada väikeste käitiste väljajätmist artikli 27a lõike 1[56] alusel?
    a. EI: Käitis kuulub ELi HKSi. *Jätkake punktiga 13*.
    b. JAH: *Jätkake punktiga 12*.
12. Kas käitis tekitas igal kolmel aastal enne „NIMs nimekirja" teatavakstegemist vähem kui 2500 tonni CO_2 aastas[57]?
    a. JAH: *Käitise võib ELi HKSist välja arvata*.
    b. EI: *Jätkake punktiga 13*.
13. Kas liikmesriik kavatseb lubada artikli 27a lõike 3[58] alusel reserv- ja varuüksuste väljajätmist?
    a. EI: Käitis tervikuna jääb EL HKSi. *Välju otsustuspuust*.
    b. JAH: *Jätkake punktiga 14*.
14. Kas käitises on reserv- või varuüksusi, mis ei töötanud üle 300 tunni igal kolmel aastal enne „NIMside nimekirja" teatamist?
    a. JAH: Sellised üksused võidakse ELi HKSist välja arvata.
    b. EI: Käitis tervikuna jääb ELi HKSi. *Väljuge otsustuspuust*.

4.5.4 Näited

Näide 1: Käitis käitab:

- kolme üksust, millest igaüks 4 MWth,
- ühte 9 MWth üksust (katel) ja
- kaheksat 2 MWth üksust.

See käitis kuulub ELi HKSi (3 x 4 + 9 = 21 MWth). Kuna kõik punktide 5 ja 6 kohaselt välja arvatud üksused tuleb uuesti kokku liita, siis on käitis hõlmatud kogu oma võimsusega 12 + 9 + 8 x 2 = 37 MWth ja seda ei saa artikli 27 kohaselt välja arvata, kuna selle võimsus on 37 MWth.

Kui 9 MWth üksust kasutatakse ohtlike jäätmete põletamiseks, jääks kogu käitis HKSi kohaldamisalast välja, sest agregeerida tuleks ainult kolm üksust, millest igaühe võimsus on 4 MWth. Sellisel juhul ei oleks vaja teha artikli 27 kohast otsust võimaliku väljajätmise kohta.

Näide 2: Käitis kasutab maagaasipõhist 28 MWth katelt ja 12 MWth biomassipõhist katelt. Kuigi biomassi baasil katel on agregeerimisest välja arvatud, lisatakse see võimaliku väljajätmise võimsuse künnisväärtuse kontrollimiseks. Kuna artiklis 27 ei viidata samadele *de-minimis* reeglitele kui

[56] Artikli 27a lõige 1: „Liikmesriigid võivad ELi HKSist välja arvata käitised, mis on asjaomase liikmesriigi pädevale asutusele teatanud vähem kui 2500 tonni süsinikdioksiidi ekvivalenti, arvestamata biomassist tulenevat heitkogust igal kolmel aastal enne (NIMside) teatamist" selles artiklis sätestatud tingimustel.
[57] Selles arvutuses jäetakse välja biomassist pärinev heide.
[58] „3. Samuti võivad liikmesriigid jätta ELi HKSi reserv- või varuüksused, mis ei töötanud rohkem kui 300 tundi aastas igal kolmel aastal, mis eelnesid lõike 1 punkti a kohaselt teatamisele, samadel tingimustel, mis on sätestatud lõigetes 1 ja 2."

I lisa punktis 3, tuleb arvesse võtta kõiki käitise põletusseadmeid. Seega on asjaomane võimsus 28 + 12 = 40 MWth, st liiga suur, et seda oleks võimalik välja arvata. (Pange tähele, et see näide ei kehtiks alates 2026. aastast biomassi kriteeriumi muudatuste tõttu).

Näide 3: Keraamikatehases on kaks tunnelahju, mille agregeeritud tootmisvõimsus ületab 75 tonni päevas, ja katel, mis toidab kuivatit auruga. Sellises olukorras võib lugeda, et käitis teostab ainult tegevust „keraamika tootmine“. Artikli 27 kohase võimaliku väljaarvamise puhul on oluline ainult heitkoguse künnisväärtus 25 000 t CO_2(ekvivalenti) aastas.

Märkus: Liikmesriigid peavad esitama loetelu *kõigist* ELi HKSi kohaldamisalasse kuuluvatest käitistest NIMs nimekirjas (määratledes ka väikesed käitised, kes võidakse artikli 27 või 27a kohaselt välja arvata).

5. UUED TEGEVUSED

5.1 Mis on „pakendamata orgaanilised põhikemikaalid“?

Tootmisprotsess kui kriteerium, ammendav loetelu puudub

Pakendamata orgaanilised põhikemikaalid on kemikaalid, mida tavaliselt toodetakse suures mahus ja müüakse kaubana teiste kemikaalide tootmiseks. Selle tegevusala alla kuuluvad tootmisprotsessid on „krakkimine, reformimine, osaline või täielik oksüdeerimine“ ja „sarnased protsessid“ (st protsessid, mille puhul valitsevad rasked termilised ja/või oksüdeerimistingimused). Tootmisprotsessi võib käsitada „sarnase protsessina“, mis kuulub selle tegevuse alla, kui CO_2 heide ei ole ainult kütuste eraldi põletamise tulemus, vaid kui osa emiteeritud süsinikdioksiidi pärineb lähteainest. Muid keemilisi tootmisprotsesse tuleks hinnata seoses nende lisamisega ELi HKSi põletustegevuse aspektist.

Ei ole olemas ammendavat loetelu kemikaalidest, mis vastaksid ELi HKSi direktiivi I lisas esitatud tegevuse määratlusele. Tabel 3 võib siiski olla lähtekohaks. Asjaolu, et toodetud kemikaale ei ole tabelis 3 loetletud, ei tähenda seda, et asjaomane käitis ei peaks kuuluma ELi HKSi. Seetõttu on vaja iga juhtumit eraldi analüüsida.

Kooskõlas jaotisega 4.2, kui toodetakse rohkem kui ühte orgaanilist kemikaali, tuleb agregeerimisklausli kohaselt lisada kõik tootmismahud. Samuti tuleb kooskõlas jaotisega 3.2 hinnata selliste kemikaalide tootmist, mis ei ole määratletud kui pakendamata orgaanilised põhikemikaalid ja mis ei ole eraldi loetletud I lisas (st sellised kemikaalid nagu ammoniaak, tahm jne), ELi HKSi lisamiseks eeldusel, et tegevus „kütuste põletamine“ on asjakohane.

Tabel 3: Pakendamata orgaaniliste põhikemikaalide mittetäielik loetelu

Etüleen / propüleen / buteen / butadieen ja muud olefiinid
Atsetüleen, kui seda ei toodeta kaltsiumkarbiidist
EDC / VCM (vinüülkloriid)
Aromaatsed süsivesinikud (benseen, tolueen, ksüleenid, stüreen, etüülbenseen, naftaleen jt)
Tereftaalhape / dimetüültrüptamiin
Etüleenoksiid ja etüleenglükool, propüleenoksiid ja muud epoksiidid
Fenool ja muud fenoolid
Atsetoon, tsükloheksaanoon ja muud ketoonid
Akrüülnitriil, akrüülhape, metakrüülhape
Kumeen
Metanool, etanool (kui ei ole toodetud kääritamise teel) ja kõrgemad alkoholid
Formaldehüüd, atseetaldehüüd, akroleiin ja kõrgemad aldehüüdid

Sipelghape, äädikhapped (kui need ei ole pärit kääritamisest) ja kõrgemad karboksüülhapped
Ftaalhape, maleiinhape ja nende anhüdriidid
Äädikhappeanhüdriid
Polüetüleen, polüpropüleen, polüstüreen, polüvinüülkloriid
Polükarbonaat, polüamiid, karbamiidi derivaadid, silikoonid

5.2 Glüoksaal ja glüoksüülhape

I lisa erijuhtum on tegevusala „glüoksaali ja glüoksüülhappe tootmine“. Neid saab toota kahel erineval viisil: (1) Etüleenglükooli oksüdeerimine katalüsaatori juuresolekul põhjustab ainult CO_2 heitkogust. (2) Atseetaldehüüdi vedelas faasis oksüdeerimine lämmastikhappega põhjustab nii CO_2 kui ka N_2O heitkoguseid. Liikmesriigid peavad seda arvestama vastavate käitiste kindlaksmääramisel ja lubade andmisel.

5.3 Lämmastikhape, adipiinhape, glüoksaal ja glüoksaalhape

N_2O ja CO_2

Nende tegevuste puhul tuleb arvesse võtta N_2O ja CO_2 heitkogust. See tähendab N_2O heitkogust, mis on hõlmatud MRRi IV lisa punktiga 16 ja CO_2 heitkogust, mis tuleneb nende kemikaalide tootmisprotsessist ja põletustegevusest nendes käitistes.

5.4 Esmase ja teisese alumiiniumi tootmine

Alumiiniumi tootmine ja töötlemine

Esmase alumiiniumi tootmisel võib CO_2-heide tekkida kütuse põletamisel ja anoodi tarbimisel ning PFC-heide[59] anoodiefektidest. Teisese alumiiniumi tootmises võib tekkida kütusetarbimisest tulenev CO_2 heitkogus. Seoses käitise süsteemipiiridega tuleks arvesse võtta vähemalt järgmisi protsessi etappe:

- Esmased väljasulatamistoimingud (CO_2 ja perfluorosüsinik)
- Esmase alumiiniumi valu
- Kütuste põletamine
    - Sekundaarsed ümbersulatamistoimingud
    - Sekundaarsed rafineerimistoimingud
    - Valtsimistoimingud
    - Ekstrudeerimistoimingud
    - Valamine.

Alumiiniumoksiidi rafineerimist ja anoodide tootmist loetakse tegevuse „alumiiniumitootmine“ osaks, kui see toimub samas käitises. Kui tootmine toimub eraldi käitises, tuleb need tegevused lisada ELi HKSi, kui kütust

[59] Arvesse võetavad gaasid on CF_4 ja C_2F_6.

põletatakse nimisoojusvõimsusega üle 20 MW. Alates 2024. aastast on alumiiniumoksiidi tootmine, nii esmase alumiiniumi tootmise käitised kui ka eraldi käitised, hõlmatud ilma künniseta.

Teisese alumiiniumi tootmise või töötlemise kohta vt ka jaotis 3.2.2.

5.5 Haigla määratlus

Haiglad võib artikli 27 alusel ELi HKSist välja arvata, sõltumata nende heitkogusest või nimisoojusvõimsusest. Seega peaksid kõik liikmesriigid kohaldama haiglate määratlust järjekindlalt, et vältida selle erandi kuritarvitamist. Selleks peab haigla käitaja esitama pädevale asutusele tõendid selle kohta, et kõnealuse käitise peamine eesmärk on haiglategevuse osutamine. See võib olla statistikaameti tõend selle kohta, et käitis on klassifitseeritud kui 86.10 (NACE rev. 2).

5.6 Suitsugaaside väävlitustamine

Kuigi mõnikord on turustatav kips suitsugaaside väävlitustamise kõrvalsaadus, ei saa seda pidada I lisas loetletud eraldi kipsi tootmise tegevuseks. Kuna heitgaaside puhastamine on osa põletamise määratlusest, toimub sellisel juhul ainult üks tegevus („kütuste põletamine“).

6. OLMEJÄÄTMETE PÕLETAMINE – KEHTIB ALATES 2024 AASTAST

Asjakohane alates 1. jaanuarist 2024

2023. aastal muudetud ELi HKSi direktiivi kohaselt on I lisas toodud esimene tegevus määratletud kui

> *„Kütuste põletamine käitistes, mille nimisoojusvõimsus on üle 20 MW (välja arvatud ohtlike- või olmejäätmete põletamisega tegelevas käitises)* ***Alates 1. jaanuarist 2024 kütuste põletamine olmejäätmete põletamisega tegelevates käitistes, mille nimisoojusvõimsus on üle 20 MW, artiklite 14 ja 15 tähenduses****.“*

Siin käsitletakse määratluse paksus kirjas osa. Selle kohaldamist koos esimese poolega, eriti seoses fraasiga „(välja arvatud ohtlike- või olmejäätmete põletamisega tegelevas käitistes)” käsitletakse jaoties 6.3.

Ainult MRV

See, et tegevus, kus on kohustus vaid seire, aruandluse ja tõendamise (MRV) tegemiseks, kuid ilma ühikute tagastamise kohustuseta, on ELi HKSi direktiivi mõistes uudne element. Seda rõhutab veelgi artikli 30 lõige 7, mis kohustab komisjoni läbi viima 2026. aasta juuliks analüüsi, et hinnata olmejäätmete põletusüksuste ELi HKSi kaasamise teostatavust.

Märkus: Kuni ei ole kohustust tagastada lubatud heitkoguse ühikuid ***olmejäätmete põletamisega tegelevate käitiste*** (edaspidi ka MWI käitis ehk *municipal waste incineration installation*) heitkoguse eest, loetakse sellistest käitistest teistele ELi HKSi käitistele tarnitud soojust „ELi HKSi mittekuuluvaks soojuseks“. Sama kehtib ka teistest ELi HKSi käitistest sellistesse olmejäätmete põletamisega tegelevatesse käitistesse tarnitud soojuse kohta.

Selles punktis käsitletakse ainult käitisi või tehnilisi üksusi, mis on kaasatud ELi HKSi selle uue määratlusega „ainult MRV”. Kõik käitised või üksused, milles kasutatakse jäätmeid ja mis on juba enne 2024. aastat ELi HKSi kaasatud, ei vaja pikemat arutelu. **Kõik käitised ja üksused, mis on määratletud jaotiste 3.4.3 ja 3.4.4 kohaselt hõlmatuks, jäävad täielikult ELi HKSi alla.**

Uued küsimused

Küsimused, mis vajavad vastust, on:

- Kuidas saab tuvastada olmejäätmete põletamisega tegelevaid käitisi, mis ei ole veel ELi HKSi kaasatud, kuid peavad alates 1. jaanuarist 2024 tegema MRVd? (jaotis 6.1)
- Kuidas tõlgendada nende olmejäätmete põletamisseadmete puhul agregeerimisklauslit ja „seotud tegevusi”? (jaotis 6.2)
- Kas seoses käitistega, mis on juba hõlmatud ELi HKSi, on muudatusi seoses I lisa punktiga 5, st seoses „ohtlike- või olmejäätmete põletamisega tegelevate üksuste” väljajätmisega? (jaotis 6.3)
- Kuidas rakendada „ainult MRV” kaasamist ELi HKSi, eelkõige käitiste puhul, mis koosnevad täielikult ELi HKSi kaasatud osadest ja ainult MRVga hõlmatud osadest? Selle probleemi juhised on esitatud jaotises 6.4.

6.1 Mis on olmejäätmete põletamisega tegelevad käitised?

Vastavalt esitatud eeldusele, et igasugune koospõletamise käitis on juba hõlmatud ELi HKSiga, peab esimene tuvastatav element olema see, et käitis, mille lisamist kaalutakse, peab olema tööstusheite direktiivis (IED) määratletud „jäätmepõletustehas“, mis reguleerib jäätmete põletamist, mitte „koospõletustehas”. IED määratleb[60]:

IED eristab ainult ohtlike ja muude jäätmete põletamist

> *„jäätmepõletustehas[61] – mis tahes paikne või liikuv tehniline üksus ja seadmestik, mida kasutatakse jäätmete soojustöötluseks, olenemata sellest, kas põlemisel tekkiv soojus kasutatakse ära või mitte, kusjuures soojustöötlus tähendab jäätmete põletamist oksüdeerimise teel ja muud soojustöötlust nagu utmine, gaasistamine või plasmatöötlus, kui saadavad ained seejärel põletatakse.“*

IED ei sisalda „olmejäätmete põletustehase“ määratlust, kuna jäätmepõletusseadmed on üldiselt mõeldud paljude jäätmeliikide paindlikuks kasutamiseks. IED I lisas määratletakse kaks erinevat tegevust:

> *5.2. Jäätmete kõrvaldamine või taaskasutamine jäätmepõletus- või koospõletustehastes:*
>
> *a) tavajäätmete jaoks tootmisvõimsusega üle 3 tonni tunnis;*
>
> *b) ohtlike jäätmete jaoks tootmisvõimsusega üle 10 tonni ööpäevas.*

Kuna need künnised on suhteliselt madalad, on väga tõenäoline, et enamik ELi HKSis hõlmatud jäätmete põletamisest või koospõletamisest on kaetud IED-loaga. Väiksemad üksused pakuksid ELi HKSi jaoks huvi ainult siis, kui need on kaasatud agregeerimisklausli tõttu, sellisel juhul oleksid need tavaliselt *koospõletusüksused*, mis ei kuuluks ELi HKSi alla ainult MRV jaoks, nagu on kirjeldatud jaotistes 3.4.3 ja 3.4.4.

IED pakub ELi HKSi juhiste jaoks täiendavaid kasulikke elemente:

- Jäätmepõletusahjud, mis kasutavad ainult teatud taimse biomassi jäätmeid, on IED[62] jäätmetega seotud peatükist välja jäetud. Seetõttu võib järeldada, et sellised käitised või üksused ei kvalifitseeru olmejäätmete põletamiseks ega ohtlike jäätmete põletuskäitiste või -üksustena. Pange tähele, et olmebiomassi jäätmed (pargi- ja aiajäätmed, köögijäätmed jne) ei kuulu selle erandi alla.

---

[60] IED artikli 3 lõige 40.

[61] Pange tähele, et „tehas“ võib ELi HKSi terminoloogias tähendada mõlemat, nii käitist kui ka „üksust“.

[62] Täpsemalt välistab IED artikli 42 lõike 2 punkti a alapunkt i kogu artikli 3 lõike 31 punkti b IED IV peatüki (st jäätmete (koos)põletamise eeskirjad), see tähendab:
i) põllumajanduse ja metsanduse taimsed jäätmed,
ii) toiduainetööstuse taimsed jäägid, juhul kui tekkiv soojus kasutatakse ära,
iii) värske paberimassi tootmise ja pabermassist paberi tootmise kiulised taimsed jäägid, juhul kui need põletatakse nende tekitamise kohas ja tekkiva soojus taaskasutatakse,
iv) korgijäätmed,
v) puidujäätmed, välja arvatud need, mis võivad puidukaitseainetega töötlemise või pinna katmise tulemusena sisaldada halogeenitud orgaanilisi ühendeid või raskmetalle, sealhulgas eelkõige ehitamisel ja lammutamisel tekkivad puidujäätmed.

See nimekiri ei sisalda nt taimseid jäätmeid, nagu „aia- ja pargijäätmed”, mis taas kvalifitseeruvad Euroopa jäätmenimekirja järgi olmejäätmeteks.

- Vastavalt IED artikli 45 lõike 1 punktile a peab iga jäätmepõletustehase luba sisaldama loetelu kõikidest jäätmeliikidest, mida võib töödelda (mis on identifitseeritud vastavalt Euroopa jäätmenimistule[63]) ja vajaduse korral sisaldab see teavet iga jäätmeliigi koguse kohta.
- IED artikli 52 lõige 2 nõuab, et käitaja määraks enne jäätmete vastuvõtmist kindlaks iga jäätmeliigi massi vastavalt Euroopa jäätmenimistule. Seetõttu on põhjendatud eeldus, et käitajad saavad esitada pädevale asutusele andmeid selle kohta, kas nad on viimastel aastatel põletanud valdavalt olmejäätmeid. Sama kehtib ka ohtlike jäätmete kohta.

IED annab aluse jäätmekasutuse dokumentidele

- IED artikli 45 lõige 2 kehtestab ohtlikke jäätmeid kasutada võivate jäätmepõletustehaste loale lisanõuded. Seepärast on võimalik kindlaks teha, kas seadmeid saab kasutada ohtlike jäätmete põletamiseks.
- IED artikli 50 kohaselt peavad jäätmepõletustehased teatud[64] ohtlike jäätmete põletamiseks olema projekteeritud, varustatud, ehitatud ja käitatud nii, et põletamisel tekkiva gaasi temperatuur tõstetakse vähemalt kaheks sekundiks 1100 kraadini, samas kui muude jäätmete põletamisel tuleb tagada põlemisgaasi temperatuur vähemalt 850 °C. Seega võib eeldada, et kui jäätmepõletustehasel on IED luba, mis nõuab põlemisgaasi temperatuuri vähemalt 1100 °C ja see vastab IED artikli 45 lõike 2 nõuetele, on tegemist ohtlike jäätmete põletamise üksusega.

Olmejäätmete mõiste

Teine element, mida tuleb arvesse võtta, on „olmejäätmete“ määratlus. MRR määratleb olmejäätmed vastavalt jäätmete raamdirektiivi (*Waste Framework Directive* ehk WFD[65]) artikli 3 punktile 2b:

> *„olmejäätmed” tähendus:*
>
> *a) kodumajapidamistest kogutud segajäätmed ja liigiti kogutud jäätmed, sealhulgas paber ja kartong, klaas, metallid, plast, biojäätmed, puit, tekstiil, pakendid, elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmed, patarei- ja akujäätmed ning suuremõõtmelised jäätmed, sealhulgas madratsid ja mööbel;*
> *b) muudest allikatest kogutud segajäätmed ja liigiti kogutud jäätmed, kui jäätmed on laadilt ja koostiselt kodumajapidamisjäätmetele sarnased.*
>
> *Olmejäätmete hulka ei kuulu tootmis-, põllumajandus-, metsandus-, kalandus-, septiku- ega kanalisatsioonivõrgu ja reovee töötlemise jäätmed (sealhulgas reoveesetted), romusõidukid ega ehitus- ja lammutusjäätmed.*
>
> *Käesolev määratlus ei mõjuta vastutuse jaotust jäätmekäitlusega tegelevate avalik-õiguslike ja eraõiguslike isikute vahel.*

Euroopa jäätmenimistu

Kolmas oluline õigusakt selles valdkonnas on Euroopa jäätmenimistu[66]. Selle abil saab määrata, mida tuleks pidada „olmejäätmeteks“. 20. kategooriasse kuuluvad „olmejäätmed (kodumajapidamisjäätmed ja sarnased kaubandus-,

[63] Otsus 2000/532/EÜ.
[64] Täpsemalt on vähemalt 1100 °C nõutav ainult ohtlike jäätmete põletamisel, mille halogeenitud orgaaniliste ainete sisaldus on klooris väljendatuna üle 1%.
[65] Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ, 19. november 2008, jäätmete ja teatavate direktiivide kehtetuks tunnistamise kohta; konsolideeritud versioon: http://data.europa.eu/eli/dir/2008/98/2018-07-05
[66] Otsus 2000/532/EÜ.

tööstus- ja asutuste jäätmed), sealhulgas liigiti kogutud fraktsioonid". Kuid liigitamine pole ainulaadne. 20. kategooriasse kuuluvad ka ohtlikud jäätmed (nt patareid ja pestitsiidid), samas kui 15. kategooriasse kuuluvad ka pakendid, mis moodustavad olulise osa segaolmejäätmetest. Olmejäätmed on väga heterogeensed, sisaldades laias valikus kodumajapidamisjäätmetega sarnaseid materjale (kuigi ringlussevõtuks sobivad fraktsioonid tuleks suures osas eemaldada enne põletamist). Sellega seoses, jäätmete raamdirektiivi ja jäätmenimistu kattuvad.

Seetõttu peaks pädev asutus hindama jäätmepõletuskäitisi, mis ei ole veel ELi HKSi kaasatud, igal üksikjuhul eraldi, kasutades käitise IED-luba ja varem saadud (või plaanitud kasutada uute käitiste korral) jäätmevoogude dokumentatsiooni, et otsustada, kas tegemist on olmejäätme põletamisega tegeleva käitisega, mis tuleb alates 2024. aastast kaasata ELi HKSi MRV kohustuste tõttu.

MWI käitise tuvastamine

Samm-sammuliseks hindamiseks võib kasutada järgmist:

1. Kui käitisel või üksusel puudub IED-luba, kus on märgitud tegevus „5.2 Jäätmete kõrvaldamine või taaskasutamine jäätmepõletustehastes", ei ole käitis või üksus tõenäoliselt asjakohane[67].
2. Nagu eespool väidetud, leidub üksuseid, mis vastavalt IED loale on projekteeritud, varustatud, ehitatud ja käitatud teatud tüüpi ohtlike jäätmete põletamiseks, kuna need vastavad kriteeriumile, kus põlemisgaasi temperatuur on üle 1100 °C, seega võib neid pidada ohtlike jäätmete põletamise üksusteks ja need võivad ELi HKSi direktiivi I lisa punkti 5 kohaselt jääda välja arvatuks.
3. IED loa ja tegelikult kasutatud jäätmevoogude dokumentatsiooni alusel:
    a. Kui kasutatakse ainult kitsast konkreetset valikut (sorteeritud, mitte segatud) jäätmeliike, on tõenäoline, et tegemist on mitteolmejäätmetega, eelkõige juhul, kui on võimalik kindlaks teha konkreetsed (tööstuslikud) jäätmete tekkeallikad;
    b. Lai valik jäätmeid või suurel määral segajäätmeid, mis sisaldavad olmejäätmete jaoks tüüpilisi materjale, näitavad, et tegemist võib olla olmejäätme põletamisega tegeleva käitise või üksusega;
    c. Ohtlike jäätmete (kõik jäätmenumbrid on Euroopa jäätmenimistus märgitud tärniga) suur protsent (energiasisalduse poolest) näitab, et tegemist võib olla käitise või üksusega, mida ei kasutata ainult olmejäätmete jaoks. Euroopa jäätmenimistu punktis 20 loetletud, kuid ohtlikeks jäätmeteks märgitud fraktsioone tuleks selles hinnangus käsitleda pigem ohtlike jäätmetena kui olmejäätmetena. See oleks kooskõlas tõsiasjaga, et ka tehase projekteerimis- ja loatingimuste puhul oleks selliste jäätmete ohtlikkus ülimuslik[68].

Valdava jäätmeliigi hinnang peaks hõlmama eelmist kolme aastat[69] või võimalikku pikimat perioodi, kui käitamist alustati viimase kolme aasta jooksul. Valdav jäätmeliik on määratletud kui suurima massiosakaaluga jäätmeliik

[67] Võib-olla tasub siiski kontrollida nimisoojusvõimsust, et kas see on varem „unustatud".
[68] Vt eespool IED nõuet, mille kohaselt peab põlemisgaasi temperatuur olema vähemalt 1100 °C ja vastama IED artikli 45 lõike 2 nõuetele.
[69] Kuna pädev asutus peab andmeid hindama enne 2023. aasta lõppu, oleksid need aastad 2020–2022.

(olmejäätmed, ohtlikud jäätmed või muud jäätmed). Võimalikud on järgmised tulemused:

- Valdav liik on ohtlikud jäätmed. Sellisel juhul jääb käitis (või üksus) ELi HKSist välja (vt üksikasjalikke eeskirju jaotistest 3.4.3 ja 3.4.4).
- Valdav liik on muud jäätmed (ei olme- ega ohtlikud jäätmed). Sel juhul peaks käitis või üksus olema täielikult kaasatud ELi HKSi, st mitte ainult MRV eesmärkidel (vt üksikasjalikke eeskirju jaotistest 3.4.3 ja 3.4.4).
- Valdav liik on olmejäätmed. Sellisel juhul tuleks käitis alates 2024. aastast MRV jaoks kaasata.
- Kasutatakse kõiki kolme liiki jäätmeid ilma selgelt domineeriva jäätmeliigita. Käitis peaks olema täielikult kaasatud ELi HKSi, kuna see ei ole ainult „ohtlike või olmejäätmete põletamiseks“ mõeldud käitis.

Näide:

Antud jäätmeid põletavas käitises kasutatakse järgmisi jäätmeliike: 34% olmejäätmeid, 33% ohtlikke jäätmeid, 33% muid jäätmeid. Valdav jäätmeliik on olmejäätmed. Seetõttu tuleks käitis ainult MRV jaoks kaasata alates 2024. aastast.

6.2 MWIga seotud tegevused ja agregeerimisklausel

Seos teiste „kütuste põletamisega“

I lisa punkti 3 summeerimisreegel ei ole muutunud. Jaotises 4.5.1 esitatud otsustuspuu on endiselt rakendatav olemasolevate tegevuste jaoks.

Kuna olmejäätmete põletamine on osa „kütuste põletamise” määratlusest, kohaldatakse põhimõtteliselt agregeerimisklauslit. See tähendab, et nt käitis, mis koosneb kahest MWI liinist, millest igaüks on 12 MW, oleks see suurem kui 20 MW ja seepärast oleks see kaasatud ELi HKSi ainult MRV jaoks.

Kuna kütuste tavaline põletamine ja MWI kuuluvad samasse tegevusalasse, tuleb vastavad üksused agregeerimisklauslis liita. Kuna aga I lisa punkt 5 välistab endiselt MWI üksused, nõuab direktiiv erinevate juhtumite eristamist järgmiselt:

Eristada saab järgmisi juhtumeid:

- MWI seade üle 20 MWth: see seade kuuluks MRV eesmärgil eraldi ELi HKSi alla. Seetõttu võib seda kvalifitseerida eraldiseisvaks *käitiseks*. Kui on seotud tegevusi (põletusüksused), mille võimsus on *alla* 20 MWth (v.a ohtlike jäätmete põletamise üksused), on need üksused kaasatud seirekavas ja/või loal (olenevalt liikmesriigi praktikast), kuid teha tuleb ainult MRV.
- MWI üksus üle 20 MWth (st kvalifitseerub *käitiseks*) ja sellega seotud tegevused (põletusüksused), mis ise on *üle* 20 MWth (v.a ohtlike jäätmete põletamise üksused): siin peavad üksused, v.a MWI, olema täielikult ELi HKSis. Kui kinnitatakse, et MWI on *põletusüksus*,

kohaldatakse selle suhtes ainult MRVd ja selle soojust – kui see tarnitakse kasutamiseks ELi HKSi käitises, sealhulgas samas käitises – käsitletakse „mitte-HKSi soojusena". Need MWI-üksused tuleb lisada seirekavasse ja/või loale (olenevalt liikmesriigi tavast), kuid nende üksuste puhul tuleb teha ainult MRV;

Sellise olukorra praktilise rakendamise kohta vt jaotist 6.4.

Kui aga pädev asutus teeb kindlaks, et MWI on tegelikult *koospõletamine*, tuleb see täielikult kaasata ELi HKSi (st koos ühikute tagastamise kohustusega).

- MWI *üksus* alla 20 MWth, kuid käitisena koos teiste põletusseadmetega (kõik üle 3 MWth) – 20 MWth künnis on ületatud (aga mitte-MWI üksused kokku ei küüni 20 MWth-ni, st käitis ei kuulunud varem ELi HKSi). Siin liidetakse kõik põletusüksused (sh need, mille võimsus on alla 3 MWth) kauplemissüsteemi loale ja/või seirekavale ainult MRV jaoks.
- Käitis tegevusega „kütuste põletamine", kus 20 MWth künnis on ületatud ilma MWI üksusi arvestamata ja kus MWI üksuste summa üksi ei ületa 20 MWth künnist: Käitis on täielikult kaasatud ELi HKSi, kuid olmejäätmete põletamise *üksused* jäävad ELi HKSist välja (vt ka jaotis 6.3).

Et hinnata, milline ülaltoodud olukordadest kehtib, tuleb otsustada, millised põletusüksused[70] on „tavapõletid" ja millised kuuluvad olmejäätmete põletusse. Näiteks lisapõletid, mis kasutavad fossiilkütuseid, et tõsta põlemistemperatuuri IED-s nõutud tasemeni, kvalifitseeruvad üksusteks, mida tuleb kaasata MWI üksustes. Teisalt, kus nt tavakütustega reservkatelt kasutatakse kaugküttevõrgu soojusvajaduse katmiseks tipptundidel või MWI üksuse hooldamisel, peetakse sellist reservkatelt allolevates punktides „tavaliseks põletusüksuseks".

6.3 Üksused, mis on ette nähtud ohtlike või olmejäätmete põletamiseks

Olmejäätmete põletamisüksuste agregeerimisklausel

Seotud tegevuste kaasamiseks on ELi HKSi direktiivi 2023. aasta muudatusega jäetud I lisa punkt 5 muutmata:

> *„Kui käitises leitakse olevat ületatud käesolevas lisas nimetatud tegevuse võimsuse künnisväärtus, võetakse kauplemissüsteemi loas arvesse kõik üksused, kus põletatakse kütuseid,* ***välja arvatud üksused, mis on ette nähtud ohtlike või olmejäätmete põletamiseks****."*

Seda tuleb mõista nii, et see kehtib tegevuste hindamisel ELi HKSi täielikuks kaasamiseks, kuna seda ei muudetud ELi HKSi läbivaatamise käigus. Seda reeglit tuleks kohaldada järgmiselt, võttes arvesse olmejäätmete põletamise käitiste katvust ainult MRV jaoks:

[70] I lisa punkt 3: „Kõnealusteks üksusteks võivad muu hulgas olla igat tüüpi katlad, põletid, turbiinid, soojendid, sulatusahjud, jäätmepõletusseadmed, särdamisahjud, põletusahjud, ahjud, kuivatid, mootorid, kütuseelemendid, keemilise silmuspõletamise seadmed, tõrvikpõletid ning termilise või katalüütilise järelpõletamise seadmed."

- Kui käitises tehakse ainult muid I lisas nimetatud tegevusi peale „kütuste põletamise“, siis:
    - Seonduvaid tegevusi tuleks reguleerida punktiga 5, st kõik põletusüksused, välja arvatud olme- või ohtlike jäätmete põletamiseks mõeldud põletusüksused, tuleks välja arvata, nagu on kirjeldatud olukorda jaotistes 3.4 ja 4.5 enne 2023. aasta muudatust.
    - Kui aga üksused on määratletud olmejäätmete, kuid mitte ohtlike jäätmete põletamise üksustena, mis kokku ületavad 20 MWth künnist, tuleb need üksused kaasata ainult MRV eesmärgil.
- Kui kõik põletusüksused üksi ületavad 20 MWth künnist, võib eeldada, et käitises toimub tegevus „kütuste põletamine“ ja kohaldub ülaltoodud jaotises 6.2 sätestatud lähenemisviis. See lähenemisviis põhineb asjaolul, et olmejäätmete põletamine ja muude kütuste põletamine kuuluvad samasse I lisa tegevusvaldkonda.

6.4 Kuidas rakendada kaasamist ainult MRV jaoks

Praktiline rakendamine

Olmejäätmete põletamise käitiste kaasamise praktiliseks rakendamiseks ainult MRV eesmärkidel, peaksid liikmesriigid kaaluma järgmist:

- Kui olmejäätmete põletamise käitis on kooskõlas jaotisega 6.2 kindlaks tehtud, et see lisatakse ELi HKSi ainult MRV jaoks, võib liikmesriik anda sellele käitisele kauplemissüsteemi loa. See ei ole aga range nõue.
- Kui ELi HKSi juba hõlmatud käitises on olmejäätmete põletamise üksused, mille võimsus on ühiselt üle 20 MWth, on teatud paindlikkus, kas käsitleda olmejäätme põletamist ja ülejäänud käitist kahe eraldi käitisena, st eraldi seirekavadega. Liikmesriigid võivad otsustada lisada need olmejäätmete põletamise üksused loale. Eraldi luba nende üksuste jaoks ei ole nõutav.
- Olmejäätmete põletamise käitis või MRVga kaasatud üksused peavad olema kaetud seirekavaga. Kui käitise osi, mis on täielikult hõlmatud ELi HKSiga, ja osi, mis on hõlmatud ainult MRVga, käsitatakse sama käitise all, peab seirekava selgelt näitama, millised lähtevood ja heiteallikad millisesse ossa kuuluvad.
- Igal juhul peavad praktilistel põhjustel iga-aastased heitkoguse aruanded kahe eraldi käitise osa kohta olema eraldi, kuna käitise see osa, mis on täielikult ELi HKSis, peab teatama heitkogusest, mille puhul tuleb lubatud heitkoguse ühikud tagastada (ja see number tuleb sisestada registrisse) ja olmejäätmete põletamine peab ainult MRV režiimi alusel esitama teabe, mille liikmesriigid peavad seejärel komisjonile eraldi esitama vastavalt MRRi artikli 68 lõikele 4.

7. ALATES 2026. AASTAST KEHTIVAD MUUDATUSED

7.1 Biomassi kriteerium alates 2026. aastast

Biomassi ja RED II kriteeriumid

Enne 2023. aasta ELi HKSi direktiivi läbivaatamist sisaldas klausel 3 (agregeerimisklausel) sätet, et „üksusi, mis kasutavad ainult biomassi, ei võeta selle arvutuse puhul arvesse [st põletusseadmete soojussisendite summeerimine]. „Üksnes biomassi kasutavad üksused" hõlmavad seadmeid, mis kasutavad fossiilkütuseid ainult seadme käivitamise või seiskamise ajal." See säte on direktiivist välja jäetud. Seetõttu ei kohaldata jaotises 3.4.5 käsitletud sätteid alates 2026. aastast. Järelikult ei kehti jaotises 4.5 esitatud otsustuspuu alates 2026. aastast. Uus otsustuspuu on esitatud jaotises 7.2.

Alates 2026. aastast ei kohaldata enam küsimust, kas käitisi saab ELi HKSist välja arvata, üksikute biomassi kasutavate üksuste alusel, vaid käitise tasandil. Lisaks on nüüd selgitatud, et ainult „nullmääraga" biomass võimaldab jätta käitised ELi HKSist välja, st biomass peab vastama RED IIs[71] määratletud kasvuhoonegaaside heite vähendamise ja säästlikkuse kriteeriumidele. I lisa punkti 1 2. lause on sõnastatud järgmiselt:

> *„Käesolev direktiiv ei hõlma selliseid käitisi, mille puhul artikli 11 lõike 1 teises lõigus osutatud eelneval asjaomasel viieaastasel ajavahemikul on artikli 14 kohaselt sätestatud kriteeriumidele vastava biomassi põletamisel tekkinud heitkogus keskmiselt moodustanud üle 95% kasvuhoonegaaside keskmisest koguheitest."*

Viide artiklile 14 tähendab viisi, kuidas MRR kohaldab RED II kriteeriume[72].

[71] RED II tähendab uuesti sõnastatud taastuvenergia direktiivi (direktiiv (EL) 2018/2001).

[72] Käesoleva juhenddokumendi avaldamise ajal oli MRRi artikli 38 lõige 5 järgmine: *„5. Käesolevale lõikele viitamise korral peavad põletamiseks kasutatavad biokütused, vedelad biokütused ja biomasskütused vastama direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 29 lõigetes 2–7 ja 10 sätestatud säästlikkuse ja kasvuhoonegaaside heite vähendamise kriteeriumidele.*
Jäätmetest ja jääkidest (välja arvatud põllumajanduse, vesiviljeluse, kalanduse ja metsamajanduse jääkidest) toodetud biokütused, vedelad biokütused ja biomasskütused peavad siiski vastama üksnes direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 29 lõikes 10 sätestatud kriteeriumidele. Käesolevat lõiku kohaldatakse ka selliste jäätmete ja jääkide suhtes, mis on kõigepealt töödeldud tooteks ning seejärel täiendavalt töödeldud biokütusteks, vedelateks biokütusteks ja biomasskütusteks.
Tahketest olmejäätmetest toodetud elektri-, soojus- ja jahutusenergia puhul ei kohaldata direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 29 lõikes 10 sätestatud kriteeriume.
Direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 29 lõigetes 2–7 ja 10 sätestatud kriteeriume kohaldatakse olenemata biomassi geograafilisest päritolust.
Direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 29 lõiget 10 kohaldatakse direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3 punktis e määratletud käitise suhtes.
Vastavust direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 29 lõigetes 2–7 ja 10 sätestatud kriteeriumidele hinnatakse kõnealuse direktiivi artikli 30 ja artikli 31 lõike 1 kohaselt.
Kui põletamiseks kasutatav biomass ei vasta käesolevale lõikele, käsitatakse selles sisalduvat süsinikku fossiilse süsinikuna."

MRRi artikli 38 lõikes 5 sätestatud RED II asjakohaste kriteeriumide tõlgendamise ja nende kriteeriumide järgimise kohta tõendite esitamisest, palun vt komisjoni MRRi juhenddokumenti nr 3 („Biomassi küsimused ELi HKSis"):
https://climate.ec.europa.eu/system/files/2022-10/gd3_biomass_issues_en.pdf ([73])

I lisa klausli 1 kohaldamise osas tuleks eristada kahte juhtumit:

- Olemasolevate käitiste jaoks on juhised antud jaotises 7.1.1;
- Käitised, millel ei olnud ELi HKSi alusel MRV kohustust vastaval viiel võrdlusaastal[74], kuid mis võisid tehtud tegevuste tõttu kuuluda ELi HKSi kohaldamisalasse, tuleks käsitleda uute osalejatena (vt jaotis 7.1.2).

7.1.1 Olemasolevate käitiste biomassi kriteeriumi hindamine

Hindamaks, kas olemasolevad käitised võivad olla ELi HKSist välja arvatud, on juhised järgmised:

1. 95% biomassi kriteerium on seotud käitise koguheitega, st see ei välista protsessiheidet. Tuleb märkida, et biomassist tulenev protsessiheide on alati nullmääraga, kuna RED II kriteeriumid kehtivad ainult põletamisel tekkiva heitkoguse suhtes (vt ülaltoodud kastis JD3).
2. Samuti ei piirdu heitkoguse kogusumma kriteerium ainult põletamistegevusega. Koguheite määramiseks, millega biomassi heitkogust võrrelda, tuleb kõik heitkogused määrata „esmase heitekoefitsiendi"[75] abil. Kui kasutataks (lõplikku) heitekoefitsienti, oleksid kõik abikõlblikud biomassi heitkogused nullid ega jõuaks kunagi 95% künniseni. Kui käitis on juba ELi HKSi kaasatud (või artikli 27 alusel välja arvatud), on ta kohustatud tegema seiret pädeva asutuse kinnitatud seirekava kohaselt. Sel juhul võetakse nullmääraga heitkoguse määramisel ja koguheite määramisel aluseks asjaomaste aastate tõendatud heitkoguse aruannete andmed. Kui pädev asutus on vastavalt MRRi artiklile 70 koostanud aastaste heitkoguse konservatiivse hinnangu, tuleks heitkoguse aruande asemel kasutada seda hinnangut.
3. Kui käitist ei ole kogu võrdlusperioodi jooksul kasutatud (nt hooldusseisakute tõttu), võetakse arvesse kõik aastad, mille kohta on olemas tõendatud heitkoguse aruanded. Kui võrdlusperioodi jooksul on toimunud käitise ühinemine või jagunemine, kasutatakse ühinemis- või jagunemisjärgset olukorda kajastavaid asjakohaseid andmeid.
4. Pädevad asutused peavad koguma käitiste heitkoguse andmeid aastate 2019–2023 kohta, NIMside teatise jaoks 2024. aasta septembris.

[73] Pange tähele, et selle teemalised KKKd on leitavad 2022. aasta vastavusfoorumi koolitusmaterjalis https://climate.ec.europa.eu/system/files/2023-05/ets_mrva_training_biomass_en.pdf

[74] See hõlmab käitisi, mis pole kunagi varem ELi HKSi kuulunud (nt kuna need tuleb lisada I lisa tegevuste muudetud määratluste tõttu, vt jaotis 3.3), aga ka käitisi, mis jäeti välja 95% künnise täitmise tõttu (või varem, „ainult biomassi kasutamise" kriteerium).

[75] MRRi artikli 3 punktis 36 määratletud: „esmane heitekoefitsient" – kütuse või materjali süsinikusisaldusel, mis hõlmab biomassiosa koos fossiilse osaga, põhinev eeldatav summaarne heitekoefitsient enne selle korrutamist fossiilse osaga, mis annab tulemuseks heitekoefitsiendi."

Kohaldatav võrdlusperiood

Haldustegevuse tõhususe huvides ja kõige värskemate saadaolevate andmete kasutamiseks tuleb nende viie NIMsi võrdlusaasta heiteandmeid kasutada ka I lisa punktis 1 sätestatud biomassi kriteeriumi jaoks. NIMsi andmetes, nagu iga-aastastes heitkoguse aruannetes, esitatakse heitkogused vastavalt MRRile, st biomassi heitkogused, mis vastavad RED II säästlikkuse ja kasvuhoonegaaside heite vähendamise kriteeriumidele ning vastavalt MRRi artikli 38 lõikele 5, esitatakse eraldi.

Aastatel 2019 ja 2020 ei nõudnud MRR selgesõnaliselt biomassist pärineva heitkoguse aruandlust. Mõned liikmesriigid lubasid need esitada lihtsalt nullina. Alles alates 2018. aasta MRRist (kehtib alates 2021. aastast) on muutunud kohustuslikuks biomassi heitkoguse teatamine, kasutades *esmast heitekoefitsienti*. Seetõttu peavad käitajad ELi HKSi direktiivi I lisa punkti 1 kohaldamiseks esitama nende aastate kohta parimad saadaolevad andmed. Sellised parimad saadaolevad andmed võivad põhineda esmase heitekoefitsiendi vaikeväärtustel (määramistasand 2: riiklikest kasvuhoonegaaside inventuuridest, 1. määramistasand: heitekoefitsiendid, mis on esitatud MRRi juhenddokument nr 3 lisas, vt ülaltoodud tekstikasti).

Kui käitajad ei esita NIMsi lähteandmeid, kuna nad ei taotle tasuta ühikuid, peab pädev asutus tuginema iga-aastastele heitkoguse aruannetele. Järjepidevuse tagamiseks tuleb siiski kasutada samu võrdlusaastaid.

RED kriteeriumide muudatustega tegelemine

5. Kui vedela biomassi suhtes kohaldati säästlikkuse kriteeriume juba ELi HKSi 3. kauplemisperioodil, siis biomasskütuste (st tahke ja gaasilise biomassi) puhul kehtisid RED II kriteeriumid alles alates 2022. aastast ning paljud liikmesriigid lubasid käitajatele erandit vastavalt artikli 38 lõikele 6, mis muutis nende kriteeriumide täitmise järelevalve kohustuslikuks alles alates 2023. aastast. Seetõttu on käitajatel 2024. aastal kehtivate RED II kriteeriumide alusel andmete kogumiseks saadaval vaid ühe või kahe täieliku aasta andmed. Biomassi tagasiulatuv sertifitseerimine ei ole RED II reeglite kohaselt võimalik, st RED II kriteeriume ei saa kontrollida aastatel, kui need ei olnud liikmesriigis kohaldatavad. Seetõttu hõlmab andmete kogumine aastaid, mille jaoks kohaldatakse erinevaid säästlikkuse ja kasvuhoonegaaside heite vähendamise kriteeriume. I lisa punkti 1 biomassi kriteeriumi puhul tuleb arvesse võtta vastava aasta heitkoguse aruandluse eesmärgil kohaldatud biomassi nullmääramise reegleid.

   Järgmiste NIMs andmete puhul (nt võrdlusaastad 2024–2028, mille liikmesriigid esitavad 2029. aastal) tuleb kohaldada kõiki MRRiga kehtestatud RED II kriteeriume.

6. Nullmääraga heitkoguse keskmine protsent käitise olemasolevate aastate koguheitest võrdlusperioodi jooksul arvutatakse järgmiselt, et teha kindlaks, kas üle 95% heitkogusest tuleneb nullmääraga biomassist (vt ka allolevat näidet):
   - Kõigepealt arvutage 5-aastase perioodi heitkoguse summa:
     - A = RED II kriteeriumidele vastava heitkoguse summa
     - B = muu heitkoguse summa (fossiilne ja mitte-RED II nõuetele vastav biomass)

- Seejärel arvutage C = A / (A + B)
- Kui C > 95%, tuleb käitis välja arvata.

Näide:

Lähtevoog	t CO_2	2019	2020	2021	2022	2023	Kokku (5 a)
Biomass nr 1	Fossiilne						
	RED II ühilduv	1 003 406	995 516	997 521	998 438	996 911	**4 991 792**
	muu biomass						
Maagaas	Fossiilne	29 862	29 883	29 935	30 014	29 920	**149 614**
	RED II ühilduv						
	muu biomass						
Lubjakivi	Fossiilne	5019	4993	5019	4984	4992	**25 007**
	RED II ühilduv						
	muu biomass						
Biomass nr 2	Fossiilne						
	RED II ühilduv	24 935	25 064	25 021			**75 020**
	muu biomass				24 886	25 075	**49 961**
KOKKU	Fossiilne						**174 621**
	RED II ühilduv						**5 066 812**
	muu biomass						**49 961**
Koguheide (fossiilne + mitte-RED II biomass)							**5 291 394**
Nullmääraga heitkogus							**5 066 812**
Nullmääraga heitkoguse protsent							**95,80% kriteerium täidetud**

7.1.2 ELi HKSi varem kaasamata käitiste hindamine

Juhtum A: Käitis on töötanud vähemalt ühe terve kalendriaasta jaotises 7.1.1 nimetatud võrdlusperioodi jooksul, kuid ei kuulunud sel perioodil ELi HKSi. Põhimõtteliselt kehtib sama lähenemisviis, mida on kirjeldatud jaotises 7.1.1. Käitisel ei olnud kauplemissüsteemi luba ega kohustust järgida seires ja aruandluses MRRi. Seetõttu on andmete kättesaadavus piiratud, välja arvatud juhul, kui liikmesriigil on asjakohased järelevalvekohustused (nt tõendite esitamine oma riiklike taastuvenergia eesmärkide kohta). Käitaja peaks esitama pädevale asutusele „parimad saadaolevad andmed“[76] oma heite kohta asjaomasel

[76] Võimaluse korral tugineda MRRiga sätestatud seiremeetoditele, ilma et see nõuaks konkreetseid määramistasandeid. Lähtevoogude iseloomustamiseks võib arvestada, et praegu kasutatavate kütuste ja materjalide teave kehtib ka varasemate aastate kohta. Kütuste ja materjalide tarbimisandmed tuleks

võrdlusperioodil (või pikima saadaoleva perioodi jooksul, kui see ei ole kasutusel kogu võrdlusperioodi jooksul). Pädev asutus peaks koostama konservatiivse hinnangu vastavalt MRRi artiklile 70, kus seda vajalikuks peetakse.

Juhtum B: Käitiste puhul, mis ei ole töötanud („uus osaleja"), ei ole ülaltoodud lähenemisviis asjakohane. Seetõttu tuleks kõrvalekalduvat lähenemisviisi järgida ainult selliste käitiste puhul:

1. *Kui sellise käitise käitaja esitab pädevale asutusele rahuldava tõendi, et rohkem kui 95% tema heitkogusest pärineb RED II kriteeriumidele vastavast biomassist*, võib pädev asutus otsustada käitise ELi HKSist välja arvata käitise tegevuse algusest. Sellised tõendid võivad põhineda käitise projekti kirjeldusel, mis esitatakse pädevale asutusele loa andmiseks, koos tarnelepingutega konkreetsete kütuste liikide ja koguste jaoks (sealhulgas biomass ja teave nende kavandatava sertifitseerimise kohta RED II alusel).
2. Kui ei saa välistada muu heite esinemist (kui ainult biomassist) või kui võib toimuda RED II kriteeriumidele mittevastava biomassi põletamine või kui pädeval asutusel on muid kahtlusi biomassi prognoositava kasutamise suhtes, siis tuleb pädeval asutusel nõuda, et käitaja esitaks heiteandmed esimese täiskalendriaasta tegevuse kohta kooskõlas MRRiga. Selleks on vaja käitis kaasata ELi HKSi, väljastades selleks kauplemissüsteemi loa ja kinnitades seirekava.
3. Kui iga-aastane heitkoguse aruanne või, kui see on asjakohane, uue osaleja andmearuanne (mis hõlmab käitise esimest täielikku kalendriaastat) kinnitab, et üle 95% nullmääraga biomassi heitkoguse kriteerium on täidetud, võib käitise ülejäänud kohaldatavast viieaastasest perioodist välja arvata.

Nii A kui ka B juhtumite puhul käsitletakse käitisi, mis ei ole varem ELi HKSi hõlmatud, kuid mis on alates 2026. aastast kaasatud 95% biomassi kriteeriumi alusel, loa saamise ja lubatud heitkoguse ühikute eraldamise osas uute tulijatena. Seetõttu ei ole vaja neid ELi HKSi direktiivi artikli 11 lõike 1 kohase nimekirja osana komisjonile edastada. Liikmesriik peaks siiski teavitama uusi tulijaid nii kiiresti kui võimalik sellisel viisil, mis võimaldab käitise kaasamist ELi HKSi alates 1. jaanuarist 2026.

võimaluse korral tõendada finantsaruannete või tootmisandmetega. Kui liikmesriik nõuab oma riikliku taastuvenergia eesmärgi saavutamiseks biomassi säästlikkuse kohta aruandlust, võib ka selliseid andmeid kasutada.

7.2 Uus samm-sammuline lähenemisviis põletusseadme agregeerimiseks

Täiendused võrreldes 2024. aasta olukorraga on märgitud **paksus kirjas** ja kustutatud osad on ~~läbikriipsutatud~~.

7.2.1 ELi HKSi kohaldamisalasse kuuluvate käitiste määratlemine

Otsustuspuu alates 2026. aastas

Eelnevaid peatükke kokku võttes saab lähtuda järgmisest otsustuspuust, et teha kindlaks, kas käitis kuulub alates 1. jaanuarist 2026 ELi HKSi alla:

1. Rakendada võimalikult laiu käitise süsteemipiire (2. peatükk).
2. **Kui käitis kasutab märkimisväärses koguses biomassi, nii et „95% säästva biomassi“ kriteerium (vt jaotis 7.1) võib olla asjakohane, viige hindamine läbi selles punktis kirjeldatud viisil.**
    a. **Rohkem kui 95% käitise heitkogusest võib olla nullmääraga, kuna need tulenevad RED II nõuetele vastavast biomassist[77,78]: käitis ei kuulu ELi HKSi. *Välju otsuste puust.***
    b. **Vähem kui 95% käitise heitkogusest võib olla nullmääraga, kuna need tulenevad RED II nõuetele vastavast biomassist: jätkake punktiga 3.**
3. Kas käitises teostatakse muid I lisas nimetatud tegevusi kui „kütuste põletamine“? (jaotis 3.2).
    a. JAH: Kas tegevusspetsiifilise võimsuse künnisväärtust (kui see on olemas) ületatakse?
        i. JAH:
            1. Lisada kõik otseselt seotud tegevused (eelkõige põletusseadmed, sealhulgas nende heitgaaside töötlemine).
            2. Kontrollida, et ~~olmejäätmete ja~~ ohtlike jäätmete põletamise üksused jäetakse jaotise 3.4.4 kohaselt välja ja (~~alates 2024. aastast~~) võttes arvesse peatükki 6;
            3. *Jätkata punktiga 10* (jaotis 7.2.2).
        ii. EI: *Jätkata punktiga 4* (põletusseadmete hindamine).
    b. EI: *Jätkata punktiga 4* (põletusseadmete hindamine).
4. Loetleda kõik käitise põletusseadmed.
5. Jätta punktis 3 saadud loetelust välja ~~olmejäätmete ja~~ ohtlike jäätmete põletamise üksused (vt jaotised 3.4.3 ja 3.4.4), kuid jätta loetelusse koospõletamise üksused; ~~alates 2024. aastast~~ võtta arvesse olmejäätmete põletamisega tegelevad üksused vastavalt jaotistele 6.2 ja 6.3.
6. ~~Jätta biomassiüksused loetelust välja.~~
7. Jätta loetelust välja üksused, mille nimisoojusvõimsus on alla 3 MWth.
8. Liita kokku kõik põletusseadmete loetellu jäänud seadmete nimisoojusvõimsused.

[77] Tuleb märkida, et protsessiheitmed, kui need tulenevad biomassist, on alati nullmääraga, kuna RED II kriteeriumid kehtivad ainult põlemisel tekkiva heitkoguse suhtes.

[78] RED II kriteeriumide täitmist saab kontrollida alles alates ajast, mil kriteeriume on konkreetses liikmesriigis kohaldatud.

9. Kas punktis 8 määratud summa ületab 20 MWth?
    c. JAH: Käitisele kohaldub ELi HKS. Liita uuesti kõik punktis 5 ~~ja 6~~ **ja 7** välja arvatud üksused. ~~Alates 2024. aastast~~ Eristage juhtumeid, kus olmejäätmete põletusüksused on kaasatud ainult MRV jaoks ja täieliku kaasamise juhtumeid (vt jaotised 6.2 ja 6.3). *Jätkake punktiga 10* (jaotis 7.2.2).
    d. EI: Käitis jääb ELi HKSist välja. *Väljuda otsustuspuust*.

7.2.2 ELi HKSi kohaldamisalasse kuuluvate käitiste kindlaksmääramine, mis võiksid olla artikli 27 kohaselt välistatud kui „väikesed käitised“

10. Kas asjaomane liikmesriik kavatseb komisjonile teatada artikli 27 kohasest väikeste käitiste väljaarvamisest?
    a. EI: Käitis kuulub ELi HKSi või võidakse artikli 27a alusel välja arvata. *Jätkake punktiga 12*.
    b. JAH: *Jätkata punktiga 11*.
11. Kas vähemalt üks järgmistest kriteeriumidest on täidetud?
        i. Käitiseks on haigla (vt jaotis 5.5),
        ii. Käitis teostab I lisa kohast muud tegevust kui „kütuste põletamine“ ja ELi HKSiga hõlmatud[79] aastased kasvuhoonegaaside heitkogused on igal kolmel aastal enne NIMside[80] nimekirja teatamist olnud alla 25 000 t CO_2(ekvivalenti)[81,82],
        iii. Käitis teostab I lisa kohast tegevust „kütuste põletamine“ ja selle koguvõimsus (sealhulgas punktides 5 ja 6 nimetatud seadmete võimsus) on < 35 MWth[83] ning aastane kasvuhoonegaaside heitkogus, mis võib olla[79] hõlmatud ELi HKSiga, on igal kolmel aastal enne „NIMside nimekirja“ teatamist olnud alla 25 000 t CO_2(ekvivalenti)[81].
    a. JAH: Käitise võib ELi HKSist välja arvata, kui on kehtestatud samaväärsed meetmed ning artikli 14 kohane seire- ja aruandluskord ning kui käitisest teavitatakse komisjoni hiljemalt NIMside teavitamise tähtajaks[80].
    b. EI: Käitis jääb ELi HKSi või võidakse artikli 27a alusel välja arvata.

[79] See näitab nende käitiste heitkogust, mis on juba varem ELi HKSist välja arvatud.
[80] Käitiste ja tasuta eraldatavate ühikute loend, mis sisaldub artikli 11 lõike 1 kohastes riiklikes rakendusmeetmetes (NIMs). Liikmesriikide teavitamise tähtaeg on 30. september 2024 ja seejärel iga viie aasta järel. Seetõttu on antud lävendi hindamiseks kolm aastat 2021, 2022 ja 2023 ning edaspidi vastavad aastad iga viie aasta järel.
[81] Selleks, et anda võimalus jätta välja ka väikesed käitised, kes alles alustasid oma I lisa kohast tegevust ühel kolmest asjakohasest aastast, võetakse arvesse ainult neid aastaid, mil käitis juba tegutses.
[82] Selles arvutuses jäetakse välja biomassist pärinev heide.
[83] 35 MW ja 25 000 t CO_2(ekvivalendi) künnisväärtuse hindamisel, mille puhul on võimalik ühenduse süsteemist välja jätmine, võetakse arvesse ka alla 3 MWth nimisoojusvõimsusega üksuste kütusekasutust (ja CO_2-heide). Viimase erandi tegemine on asjakohane ainult siis, kui hinnatakse, kas käitis kuulub ELi HKSi reguleerimisalasse.

7.2.3 Käitiste või üksuste kindlaksmääramine, mille võib artikli 27a kohaselt välja arvata

12. Kas asjaomane liikmesriik kavatseb lubada väikeste käitiste väljajätmist artikli 27a lõike 1[84] alusel?
    a. EI: Käitis kuulub ELi HKSi. *Jätkake punktiga 14*.
    b. JAH: *Jätkake punktiga 13*.
13. Kas käitis tekitas[82] igal kolmel aastal enne „NIMs-nimekirja“ teatavakstegemist vähem kui 2500 tonni CO_2 aastas?
    a. JAH: *Käitise võib ELi HKSist välja arvata*.
    b. EI: *Jätkake punktiga 14*.
14. Kas liikmesriik kavatseb lubada artikli 27a lõike 3[85] alusel reserv- ja varuüksuste väljajätmist?
    a. EI: Käitis tervikuna jääb EL HKSi. *Välju otsustuspuust*.
    b. JAH: *Jätkake punktiga 15*.
15. Kas käitises on reserv- või varuüksusi, mis ei töötanud üle 300 tunni igal kolmel aastal enne „NIMs-nimekirja“ teatamist?
    a. JAH: Sellised üksused võidakse ELi HKSist välja arvata.
    b. EI: Käitis tervikuna jääb ELi HKSi. *Väljuge otsustuspuust*.

[84] Artikli 27a lõige 1: „Liikmesriigid võivad ELi HKSist välja arvata käitised, mis on asjaomase liikmesriigi pädevale asutusele teatanud vähem kui 2500 tonni süsinikdioksiidi ekvivalenti, arvestamata biomassist tulenevat heitkogust igal kolmel aastal enne (NIMside) teatamist“ selles artiklis sätestatud tingimustel.

[85] „3. Samuti võivad liikmesriigid jätta ELi HKSi reservist või varuüksused, mis ei töötanud rohkem kui 300 tundi aastas igal kolmel aastal, mis eelnesid lõike 1 punkti a kohaselt teatamisele, samadel tingimustel, mis on sätestatud lõigetes 1 ja 2.“

8. LISA

8.1 Sõnastik

ELi HKS	Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem. Käesoleva juhenddokumendi tähenduses viitab ELi HKS paiksete käitiste heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemile (st ELi HKSi direktiivi III peatükiga hõlmatud käitised).
ELi HKSi direktiiv	Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/87/EÜ, 13. oktoober 2003, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ. Laadige alla: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02003L0087-20240301
FAR	Tasuta ühikute eraldamise määrus: Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2019/331, 19. detsember 2018, millega määratakse kindlaks üleliidulised üleminekueeskirjad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a kohaste lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamiseks ühtlustatud viisil. Laadige alla: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02019R0331-20240101
IED	Tööstusheite direktiiv, st Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/75/EL, 24. november 2010, tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02010L0075-20240804
JD	Juhenddokument. Komisjoni juhenddokumendid MRVA teemade kohta (eelkõige JD3 biomassi küsimustes) leiate aadressilt https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/monitoring-reporting-and-verification-eu-ets-emissions_en
KHG	ELi HKSi direktiivi II lisas loetletud kasvuhoonegaas(id). Käesolevas juhendis käsitletakse ainult neid kasvuhoonegaase, mis on loetletud I lisas iga tegevuse kohta.
MRR	Seire ja aruandluse määrus: Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2018/2066, 19. detsember 2018, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohast kasvuhoonegaaside heite seiret ja aruandlust ning millega muudetakse komisjoni määrust (EL) nr 601/2012. Laadige alla konsolideeritud versioon: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02018R2066-20250527
MRV	Seire, aruandlus ja tõendamine
MRVA	Seire, aruandlus, tõendamine ja akrediteerimine
MWI	Olmejäätmete põletamine

NACE	Euroopa Liidu majanduse tegevusalade statistiline klassifikaator
NIMs	Riiklikud rakendusmeetmed vastavalt artiklile 11
RED II	Taastuvenergia direktiiv II: Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/2001, 11. detsember 2018, taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (uuesti sõnastatud). Laadige alla: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02018L2001-20240716
WFD	Jäätmete raamdirektiiv: Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ, 19. november 2008, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid; konsolideeritud versioon: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:02008L0098-20251016

8.2 ELi HKSi muudetud direktiivi I lisa (välja arvatud merendus- ja lennundustegevus)

Täiendused võrreldes direktiiviga enne 2023. aasta eelvaadet on märgitud **paksus kirjas** ja kustutatud osad on ~~läbikriipsutatud~~.

Tegevuste kategooriad, mille suhtes käesolevat direktiivi kohaldatakse

1. Käesolev direktiiv ei hõlma käitisi ega nende osi, mida kasutatakse uute toodete ja protsesside uurimiseks, arendamiseks ja katsetamiseks~~, ega täielikult biomassi kasutavaid käitisi~~. **Käitised, mille artikli 11 lõike 1 teises lõigus osutatud eelneva viieaastase perioodi jooksul moodustab artiklis 14 sätestatud kriteeriumidele vastava biomassi põletamisel tekkiv heitkogus keskmiselt rohkem kui 95% kogu kasvuhoonegaaside heitkogusest, mida käesolev direktiiv ei hõlma.**

2. Allpool esitatud künnisväärtused on üldjuhul tootmisvõimsuse või toodangu väärtused. Kui samas käitises tegeldakse mitme samasse kategooriasse kuuluva tegevusalaga, siis nende tegevusalade võimsused liidetakse.

3. Kui selleks, et langetada otsus käitise ühenduse süsteemi lisamise kohta, arvutatakse tema summaarne nimisoojusvõimsus, liidetakse kõigi selle osaks olevate selliste tehniliste üksuste nimisoojusvõimsused käitise piires, kus põletatakse kütuseid. **Nendeks** üksusteks **võivad** muu hulgas olla igat tüüpi katlad, põletid, turbiinid, soojendid, sulatusahjud, jäätmepõletusahjud, särdamisahjud, ahjud, kuivatid, mootorid, kütuseelemendid, keemilise silmuspõletamise seadmed, pilupõletid ning termilise või katalüütilise järelpõletamise seadmed. Selle arvutuse juures ei võeta arvesse seadmeid nimisoojusvõimsusega alla 3 MW ~~ja seadmeid, mis kasutavad üksnes biomassi. „Üksnes biomassi kasutavad seadmed“~~

~~hõlmavad seadmeid, mis kasutavad fossiilkütuseid ainult seadme käivitamise või seiskamise ajal.~~

4. Kui üksust kasutatakse tegevusalal, mille jaoks künnisväärtus ei ole väljendatud summaarse nimisoojusvõimsusena, on selle tegevuse künnisväärtus ühenduse süsteemi lisamise otsuse jaoks ülimuslik.

5. Kui käitises leitakse olevat ületatud käesolevas lisas nimetatud tegevuse võimsuse künnisväärtus, võetakse kauplemissüsteemi loas arvesse kõik üksused, kus põletatakse kütuseid, välja arvatud üksused, mis on ette nähtud ohtlike või olmejäätmete põletamiseks.

	Tegevused	**Kasvuhoone-gaasid**
1	Kütuste põletamine käitistes, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW (v.a ohtlike või olmejäätmete põletamisega tegelevad käitised) **Alates 1. jaanuarist 2024 kütuste põletamine olmejäätmete põletamise käitistes, mille nimisoojus-võimsus on üle 20 MW, artiklite 14 ja 15 tähenduses**	Süsinikdioksiid
2	~~Mineraal~~Õli rafineerimine, **kus kasutatakse põletus-seadmeid, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW**	Süsinikdioksiid
3	Koksi tootmine	Süsinikdioksiid
4	Metallimaakide (sh sulfiidimaagid) särdamine või paagutamine, sh granuleerimine	Süsinikdioksiid
5	Käitised ~~toor~~malmi või terase tootmiseks (esmane või teisene sulatamine), sealhulgas pidevvaluks, tootmisvõimsusega üle 2,5 tonni tunnis	Süsinikdioksiid
6	Raudmetallide (sh ferrosulamite) tootmine või töötlemine, mille puhul käitatakse põletusseadmeid, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW. Töötlemine hõlmab muu hulgas valtsimispinke, järelsoojendeid, lõõmutusahje, sepikodasid, valukodasid, pindamist ja dekapeerimist	Süsinikdioksiid
7	Alumiiniumi esmane tootmine **või alumiiniumoksiidi tootmine**	Süsinikdioksiid ja perfluorosüsi-vesinikud
8	Alumiiniumi teisene tootmine, mille puhul käitatakse põletusseadmeid, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW	Süsinikdioksiid

	Tegevused	Kasvuhoone-gaasid
9	Värviliste metallide tootmine või töötlemine, sh sulamite tootmine, puhastamine, valamine jne, mille puhul kasutatakse põletusseadmeid, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW (sh kütused redutseerijatena).	Süsinikdioksiid
10	Tsemendiklinkri tootmine pöördahjudes tootmisvõimsusega üle 500 tonni ööpäevas või muudes põletusahjudes tootmisvõimsusega üle 50 tonni ööpäevas	Süsinikdioksiid
11	Lubja tootmine või dolomiidi ja magnesiidi kaltsineerimine pöördahjudes või muudes põletusahjudes tootmisvõimsusega üle 50 tonni ööpäevas	Süsinikdioksiid
12	Klaasi, sealhulgas klaaskiu tootmine, sulatusvõimsusega üle 20 tonni ööpäevas	Süsinikdioksiid
13	Keraamiliste toodete valmistamine põletamise teel, eelkõige katusekivide, telliste, tulekindlate telliste, kahhelkivide, keraamiliste materjalide või portselani põletamine tootmisvõimsusega üle 75 tonni ööpäevas	Süsinikdioksiid
14	Mineraalvilla tootmine isoleerimismaterjalina, kasutades klaasi, kivi või räbu, sulatusvõimsusega üle 20 tonni päevas	Süsinikdioksiid
15	Kipsi kuivatamine või kaltsineerimine või kipsplaatide ja muude kipstoodete tootmine, **mille kaltsineeritud kipsi või kuivatatud sekundaarse kipsi tootmisvõimsus on kokku üle 20 tonni päevas** ~~mille puhul kasutatakse põletusseadmeid,~~ ~~mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW~~	Süsinikdioksiid
16	Paberimassi tootmine puidust või muust kiulisest materjalist	Süsinikdioksiid
17	Paberi või papi tootmine tootmisvõimsusega üle 20 tonni ööpäevas	Süsinikdioksiid
18	Tahma tootmine, mis hõlmab orgaaniliste ainete, nt õlide, tõrvade, krakkimis- ja destilleerimisjääkide koksistamist **tootmisvõimsusega üle 50 tonni päevas** ~~ja mille puhul kasutatakse põletuskäitisi, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW~~	Süsinikdioksiid
19	Lämmastikhappe tootmine	Süsinikdioksiid ja dilämmastik-oksiid
20	Adipiinhappe tootmine	Süsinikdioksiid ja dilämmastik-oksiid

	Tegevused	Kasvuhoone-gaasid
21	Glüoksaali ja glüoksüülhappe tootmine	Süsinikdioksiid ja dilämmastik-oksiid
22	Ammoniaagi tootmine	Süsinikdioksiid
23	Pakendamata orgaaniliste põhikemikaalide tootmine krakkimise, reformingu, täieliku või osalise oksüdeerimise või samalaadsete protsesside abil, tootmisvõimsusega üle 100 tonni ööpäevas	Süsinikdioksiid
24	Vesiniku (H2) ja sünteesgaasi tootmine ~~reformingu või osalise oksüdeerimise teel,~~ tootmisvõimsusega üle ~~25~~ **5** tonni päevas	Süsinikdioksiid
25	Naatriumkarbonaadi (Na_2CO_3) ja naatriumvesinik-karbonaadi ($NaHCO_3$) tootmine	Süsinikdioksiid
26	Kasvuhoonegaaside kogumine käesoleva direktiiviga hõlmatud käitistest, et neid transportida ja geoloogiliselt säilitada direktiivi 2009/31/EÜ kohaselt lubatud säilitamiskohas	Süsinikdioksiid
27	Kasvuhoonegaaside transportimine ~~torujuhtmete kaudu~~, et neid geoloogiliselt säilitada direktiivi 2009/31/EÜ kohaselt lubatud säilitamiskohas, **välja arvatud heited, mis on hõlmatud muu käesoleva direktiivi kohase tegevusega**	Süsinikdioksiid
28	Kasvuhoonegaaside geoloogiline säilitamine direktiivi 2009/31/EÜ kohaselt lubatud säilitamiskohas	Süsinikdioksiid